

...М.Г.ОСЗ
30.Г.Г60

A répacssz

Æ26

Répacsósz megjelenése a földön.

Kedves gyermekeim, nagyon nagyon régen, mikor a Kárpátok dus erdőségeiben még csak vadállatok hemzsegték és ember kezétől irtatlan volt a vadon, ott fenn a nagy hegyekben igen apró emberkék éltek, a kik nem is emberek voltak, csak formájukra hasonlók, hanem apró törpék voltak és élvezték háborítatlan szabadságukat. Hát milyen emberek voltak ezek a törpék? Egy rendes nagyságu embernek körülbelül a térdéig értek volna és bár ilyen aprók voltak, nagy szakálluk volt és negyven-ötven éveseknek látszottak e kis manók. Családjuk, gyermekük nem volt és azt is mondják róluk, hogy halhatatlanok voltak és csak egyedül a tündérek és manók legfőbb urának, az Uristennek állott hatalmában elpusztítani őket. Pajkos, ördögös, ravasz kis legények voltak ezek, de szorgalmasak és jószívűek.

Egész nap lenn a hegyek gyomrában dolgoztak. Apró talyigákban hordta egy csapat a nemes fémeket, érczeket és vasat, mások ismét drágaköveket bányásztak és azután voltak olyanok is, kik

mind e felgyülemlett anyagot és kincset feldolgozták. Azután néha jókedvükben az emberekhez juttatták e sok szép dolgot, de rendszeren sok minden pajkosságot kellett a megajándékozott embereknek ezért eltűrniök.

Nagy rakoncátlanságuk legfőbb oka az volt, hogy nem rendezett törvények szerint éltek, hanem kiki a maga kedve szerint cselekedett és ezért nem tudták felelősségre vonni egyiket sem. Pedig hát, édes gyermekeim, a féktelen szabadság épp a szabadságot öli meg és ezért kell engedelmeskedni mindazoknak, kik bennünket a jóra és tisztességesre kényszerítenek.

Egyszer, a munkából hazatérve, a manóknak igen-igen jókedvük kerekedett és mint rendszeren, megint valami csintalanságon törték a fejüket, a mivel a völgyben lakó embereket megbosszantsák. Hát egyszerre egyikük ötletére hatalmas közáport zuditottak a rónaságon lakók nyakába, elpusztítva egész vetésüket és főleg a szép répaföldeket, a melyekből azok a szegény emberek nagyrészt éltek. Óriás jajveszékelés támadt lenn e kár miatt, de ekkor a törpék kavicsok helyett egyszerre arannyal kezdtek dobálózni részint kárpótlásul, részint mert a tréfa így még mulatságosabbnak ígérkezett. Tényleg az elébb még siránczó emberek most örült kapzsisággal és örömkialtással vetették magukat a pénz után és nem egy ember verte be a másiknak a fejét, csak azért, hogy az aranyhoz juthasson. Borzasztó érdekes volt a bolondul futkosó és kapkodó, verekedő embereket látni s a törpék szörnyen jól mulattak. Hanem

egyszerre elsötétült az ég, nagy vihar keletkezett, az emberek hazafutottak és az óriási szél felkapta a sok-sok répát, felvitte a magasba és egyszerre fenn a hegytetőn a törpékre zuditotta, úgy hogy kék zöld foltok maradtak rajtuk a nagy répák ütései nyomán.

Egyszerre csak a nagy felhőből egy hatalmas fő gomolygott elő és mennydörgésszerű hangon rivallt rá a holtra rémült manókra.

— Hatalmas szellem vagyok, kit a szellemek leghatalmasabbika küld, hogy felettetek és e hegy felett, meg az egész környéken uralkodjam! Megparancsolta, hogy szoktassalak benneteket törvénytiszteletre, tisztességtudásra és pajkosságtok megfékezésére. Mától fogva alattvalóim vagytok és irántam engedelmességre vagytok kötelezve. Alkalmadtán jutalmazza és büntesse a manók serege az embereket és incselkedjenek velük és ijesszék őket, mert ez így illik a tündérvilágban, de csak okkal és móddal, mivel csufot üzni az emberekből nem lehet többé! Ez a kívánságom és most induljatok le szállásotokra. A mai répapusztításért különben még feleltek!

Szomorkodva és meglepődve tértek le a hegy mélyébe a törpécskék és titokzatosan sugtak össze.

— Érdekes ez, mi elpusztítottuk ugyan a répavetést, de arannyal fizettünk. Ez meg vissza répákkal fizet és fájlalja, hogy elpusztítottuk a földeket. Akárcsak valami répacsősz!

Ezen a csufnéven azután a kis manók sokat nevettek és azóta a hegyek szellemén rajta maradt maguk között a csufnév: Répacsősz.

Miként kapja nevét Répacsősz az emberektől.

Hogy a hegyek szellemének valami más neve is volt a Répacsőszön kívül, arról alig tud valamit a hir. Ezt a nevet is gunyból aggatták rá alattvalói, a hunczut kis törpék. Sőt a hegyi szellem előtt ki sem merték ejteni, mert az szörnyen haragudott érte.

Az emberek, lenn a völgyben igen soká semmit sem tudtak Répacsőszről. Amaz emlékezetes napon látták a nagy vihart, egy hatalmas gomolygó felhő is elvonult a fejük felett, de ki gondolt volna arra, hogy itt egy szellem fogja megkezdeni uralkodását. Répacsősz nem is mutatkozott az emberek között és nem is törődött velük. Elég gondot okozott neki az, hogy törpéi féktelenül rakoncátlan hadát rendre és fegyelemre szoktassa, úgy, hogy néhány év márelmult, de Répacsősz ki sem mozdult birodalma székhelyéről, a hegy mélyéből.

Egyszer azonban évek multán kedve szottyant kívülről is megnézni a világot.

Persze ezt a maga való alakjában nem tehetette, hisz halálos rémülettel szöktek volna meg előle az emberek, ha felhőkig érő óriás alakjában megjelenik. Meg akarta ismerni az embereket, közelükbe akart férközni.

Valami szegény szénégető alakját varázsolta magára és így indult tanulmányutjára. A mint így ment, mendegélt, hát látja, a mint egy munkás-

asszony éktelenül püföli az urát, üti, veri és szidja, a hogy csak a száján kifért.

No Répacsősznek ez cseppet sem tetszett és rohanvást menekült erről a helyről, gondolván rá, hogy mégis milyen jó, hogy a szellemeknek és tündéreknek nincsen házastársuk, legalább az ilyen gyengédségek eltűrésére nincsenek rákényszerítve.

A mint tovább ment, hát látja, hogy két öregebb ember verekszik és öklözi egymást, mintha fizetnének érte. No, ez sem tetszett. Megy még tovább, ott egy ember szidja a feleségét. Ez sem tetszett neki. Még tovább ment, hát egy csapat engedetlen és neveletlen gyereket talált, a kik szegényes gunyáját kezdték csufolni. Nahát, nagy keserűség ült a szívére, hogy ennyire csalódott az emberekben és még a gyerekeket is ily elvetemülteknek találta. Felült egy felhőre és néhány mérföldön átröpült. Egyszerre csak látja, hogy egy pompás kert közepén vidám lánykák járnak körbe és csengő dalokat énekelnek. Nosza, elgyönyörködött szépségükben, jókedvükben, de különösen egy lányka vonta magára a figyelmét, egy gyönyörű-szép szőkeség, a ki úgy látszik, legelőkelőbb volt köztük, mert mind körülte járta a tánczot és tisztelettel beszélt hozzá.

— Hej, — gondolta Répacsősz, — ez már mégis más, mint az a vén szatyor, a ki előbb az urát gyömöszkölte, ilyen feleséget biz én is szeretnék és ezzel egy pillangó gyönyörű, színes mezébe öltözötten, széles nagy szárnyakon a szép lányka elé ereszkedett, a ki nem volt más, mint a földi birodalom fejedelmének a lánykája.

Nosza a lánykák utána ugrottak a pillangónak, de legelsőnek a hercegnő ért oda és meg akarta ragadni. De ebben a pillanatban a hatalmas pille meglepette szárnyait és hajrá elszállt a hercegisasszonnyal. Egyenest felszállt a felhőkön túl, ott letette, azután emberi alakot öltve így szólt:

— Én e hegyek szelleme vagyok és téged akarlak kis feleségemmé tenni. Ime itt a palotád, (és keze egy intésére diszes palota támadt), törpéim urnőjükként tisztelnek téged és mindig szolgálatodra állnak, (és máris ott hajlongott a törpék serege), kincsekben pedig dúsálhatsz itten, (és megnyílt a hegy és töméntelen kincs látszott), nos szólj, akarsz-e velem maradni.

Dehogy akart a hercegisasszony, dehogy is akart, sirt is néhány napig, de végre látszólag belenyugodott, hanem arra kérte az óriást, hogy barátnőit legalább adja vissza. Erre az óriás kiment a répaföldre, behozott tizenkét répát és azt mondta a hercegisasszonynak, dobbantson háromszor és ime a tizenkét répából, tizenkét gyönyörű hajadon lett. De egy nagy szomorúság volt ebben, a répakisasszonyok három nap alatt elfonnyadtak, elszáradtak, meghaltak, aszott répákká lettek. Így minden harmadnap új barátnői voltak a hercegnőnek s őt ez is elszomorította, mert mire összebarátkoztak, a kis barátnők sorra meghaltak.

De ekkor eszébe jutott valami a hercegnőnek.

Az elfonnyadt répákat összegyűjtötte szépen, azután pántlikával mindegyikre rá kötött egy levelet, melyben megírta, hogy az óriás elrabolta, merre van a lakása, hogyan él és hogy jöjjenek

érte. Azt is odairta még, hogyha megtalálják e levelet és érte jönnek, gyujtsanak est idején nagy tüzet a völgyben és akkor ő eléjük fog sietni. Ezeket a répákat azután teljes erejéből elhajította és valóban néhányat a völgy lakói meg is találtak.

A rablás hire messze járt és a fejedelem annak igérte lányát, ki megszabadítja. Egy fiatal herceg a szomszéd birodalomból meghallotta ezt és mert ismerte is a hercegekisasszonyt, elhatározta, hogy megmenti. Megérkezett az országba és azonnal felgyujtatta az esti tüzeket, hogy a hercegekisasszony lássa, hogy jönnek érte. A hercegekisasszony meg is látta, mert minden este az ablaknál gubbasztott és lesett ki a sötétbe.

Mikor a tüzet meglátta, cselhez folyamodott, hogy megszabaduljon a hegyi szellemtől. Répacsősz mindennap kérdezte, faggatta a herceglánykát, hogy mikor lesz már a felesége, mikor kérhetik frigyükre Isten áldását. A lányka mindezideig nem adott erre feleletet. De ezen az estén így szólt:

— Nem bánom, feleséged leszek akkor, ha megürült majd répafölded és ha az egész termés végigszolgált már engem. Eredj hát és számold meg répáidat, hogy tudjam meddig tart még, míg megülhetjük az esküvőt. De pontosan tudd meg a számukat, mint a hogy a jó csősz ismeri kertje termését. Mert, ha csak eggyel is tévednél, rögtön szabadon kell engedned engem. Áll az alku?

— Áll, — felelte a szellem és rohant a répaföldre számlálni a répákat, miközben mormogta: „Mint a jó csősz, a jó répacsősz.“ És számolt, számolt; egyszer mikor már végigszámlálta, bele-

fogott másodszor és azután harmadszor. És mind a háromszor pontosan ugyanaz jött ki, háromszor háromszázharminczhárom répája volt, tehát összesen kilencszázkilenczvenkilencz. Bosszankodott kissé, hogy még igen soká kell várnia, de mégis örült, hogy ő lett a nyertes és rohant megmondani mindezt a herczegkisasszonynak.

Hát mi történt? Borzasztó dolog. A herczegnőt nem találta sehol sem. Biz az megszökött.

Mikor tudniillik a hegyi szellem neki állt számolgatni, a herczegnő óvatosan kisurrant a palotából és neki vágott a meredek rengetegnek. De a segítség már egészen fenn, a csucshoz közel járt. Meg is akarták támadni a hegyi fejedelmet, de a herczeglány nem engedte szerencsére, hisz mindnyájukat izzé-porrá zuzta volna az óriás. Hanem igenis óvatosan és sietve leereszkedtek, azután a herczeg felkapta lovára a herczegnőt és kíséretével vágatni kezdett, ahogy csak birt, hogy kiérjen a hegyi szellem hatásköréből, birodalmából.

Répacsősz, mikor észrevette a szökést, irtózatos haragra gyult. Ujra felöltötte óriás alakját, egy csapással pozdorjává törte a palotát és óriás sziklákat görgetett a völgybe. Azután széttekintett és észrevette, hogy a herczegnőt gyors lovakon viszik a határ felé.

Hirtelen felhővé változott és utánuk iramodott és már-már nyomukban járt és jaj, már-már elérte őket. Hanem épp abban a pillanatban, mikor odaért, a herczeg átugratott egy kis patakocskán, mely a határ volt és melyen a szellem átlépni nem tudott. Szörnyü dühében nem tehetett mást,

minthogy jégveréssel és sűrű záporral sujtotta az országot. Hanem a másik partról el kellett szenvednie, hogy átkiáltsanak neki:

— Nos, pontosan számláltad meg a répákat, kedves, jó, ostoba Répacsősz, Répacsősz, Répacsősz?

Borzasztó mód szégyelte magát Répacsősz, hogy egy fiatal lányka így lóvá tette, de most már az emberek között is rajtaragadt a név, melynek hallatára mindenki nevetésre fakadt: Répacsősz!

Répacsősz és az uzsorás.

Egy kicsi kunyhóban, egy nagy hegy lábánál szegény özvegyasszony lakott négy árva gyermekével. Az urát sziklaomlás pusztította el egy kőbányában.

Szegény, szorgalmas emberek voltak, csendesek, jámborak és becsületesek. Az ember reggeltől estig verejtékes munkával kereste kenyerét a kőbányában, az asszony pedig csekély háztartása körül szorgoskodott. Délre szerény, izletes ebédet készített férjének és azt meleg kendőkbe burkolva vitte el naponként dél idején az urának.

Igy ment ez napról napra, de ők nem zúgóldtak, mert hát a mindennapi eledelük meg volt, szerették egymást és nagy örömük tellett a gyermekeikben. Volt egy anyakecskéjük, ez tejet adott,

szép fehér házinyulakat is tenyésztettek s ezeknek a szapora állatkáknak a peccsenyége olykor ünnepponon igen izlett a családnak. Azután meg vásárnaponkint, a pihenés napján a béke, családi boldogság szerény életüknek sok-sok szenvedését is kárpótolta.

Igy élt ez a szegény hattagu család, mint nem egy ilyen a világon. Bizony a szegénység nem a legnagyobb átok, csak béke és megalégedés járjon nyomában vigaszképpen és hit és remény járjon előtte jövő gyanánt.

Nem messze e szegény emberek kunyhájától lakott egy magános szegény ember. Toldott-foldott ruhában járt, hosszú őszbevegyült csapzott szakállá volt és favágással foglalkozott. Hát találjátok ki gyerekek, ki volt ez? Bizony a hegyi szellem, a Répacsősz volt ez, a ki még mindig dohogott, duzzogott, hogy az emberek becsapták, megcsufolták s csak nagyritkán, egészen titokban kereste fel őket.

Igy jutott a mi embereink közelébe is és megtetszett neki istenfélő, megalégedett életük s hogy néha hallotta az asszony reménykedéseit és fohászait egy szebb jövőre, szívesen segített volna nekik, bár még mindig haragudott mindarra, a mi emberi, a rajta esett csufság miatt.

Meg óhajtotta ismerni az embert közelebbről, bizalmasabban — az asszonyban nem tudott bizni — és szívesen határozta el, mikor már jobban megismerte, hogy segíteni fog rajta.

De erre már nem volt alkalma. Néhány nap mulva félelmes dűbörgés hallatszott a kőbányából, ijedt futkosás támadt az emberek között, sirás,

jajgatás töltötte be a vidéket és a kötőrő felesége épp az ebéddel akart férjéhez sietni, mikor szomoru emberek hozták targonczán a holttemét.

A szegény asszony négy árva gyermekével segítség, támasz nélkül maradt.

A hegyi szellem nagyon megsajnálta a szegény embert, de rajta már nem segíthetett, hanem igenis az árváin, elhatározta, hogy segíteni fog. Hanem az asszonyt ez időtől fogva alig látta, pedig arra ugyancsak ráfért volna a támogatás. Télidő közeledett, egyik gyermeke beteg volt és munkát ő alig vállalhatott, mert a beteg gyermek kivül pólyásbabáját is gondoznia kellett. Ilyen szomoru volt most az ő élete és bizony, bizony nagyon sok ilyen szegény asszony van, a kit a legnagyobb nyomorba, szenvedésbe sodor a véletlen, a sors. Lassan-lassan eluszott az a kis pénz, a mit megtakarított, kis földjét is lassan elzálogosította, már csak a háza maradt meg. A tél közelgett, tenni kellett valamit és különben sem volt már pénz a háznál, az élelem pedig pár nap mulva elfogyi látszott.

Ekkor jött hozzá egy ember. Ez is ott lakott a környéken és gunyosan Véreskezű Jószivűnek hívták. Jószivűnek azért, mert a hol szűkölködő embereket látott, ott termett és felajánlotta segítségét és Véreskezűnek azért, mert tizszeres kamattal hajtotta be az adósságot és nem egy embert kergetett kapzsiságával a halálba.

Véreskezű Jószivű felajánlotta a segítségét. Öt pengőt kölcsönzött az asszonynak, de tiz pengőről kért váltót. Mit volt mit tenni, az asszony,

szegény belement az uzsorába. Kis ideig tengődött ebből a szerény összegből és le tudta csitítani éhező gyermekeit, ha maga néha nem is evett és a kicsinyeknek juttatta a saját falatját is, hanem épp a legszükösebb időben, leghidegebb télben jött Jószivü behajtani az adósságot. Az asszonyt kinzó gondok gyötörték, honnan vegyen pénzt, de nem tudott magán segíteni. Nem sok pénz az a tíz pengő, de vagyon annak, a kinek kell és nincsen.

Mondta Jószivünek, hogy nincs pénze, ne bántsa érte.

— Sebaj — mondta ez — gondoltam én erre is és hogy ne mondd, hogy nincs jó szivem, hát ime kölcsönzök neked a tíz pengő adósságod hegyibe még öt pengőt. Csak egy szerény kikötésem van, hogy adsz egy írást, melyben ötven pengő adósságot ismersz el.

Az özvegy sirva könyörgött, hogy ne legyen ilyen kegyetlen, de erre még Jószivü sértődött meg és így a szerencsétlen asszony öt pengőért ötvenről adott a Véreskezünek levelet.

Mult az idő és a határnapra bizony nem volt meg az ötven pengő.

— Jól van — mondta a Jószivü, — ha azt akarod, hogy haladékat adjak, irsz egy új váltót, melyben hetven pengő adósságot ismersz el.

És a szegény özvegynek ezt is el kellett ismernie.

Jött a fizetés napja és a pénz nem volt meg. Jószivü most már nem adott halasztást és ment a bíróhoz. A bíró kénytelen-kelletlen megítélte neki

a pert és hát az asszony házát, kertjét, butorát, mindenét de még a kecskáját is dobra verték. Csak épp annyit hagytak neki, hogy fekhelyet készítsen magának és gyermekeinek, de azt sem a házban, hanem Isten tudja, tán a szabad ég alatt. De hát a Véreskezű akarta a jószívűt adni és megengedte az asszonynak, hogy még nyolcz napig lakhat a házában.

Az özvegy kiment ura sirjához és zokogva panaszkodott nagy keservét. A nagy sirásra odakerült Répacsősz is, a ki most erdőkerülőnek látszott. Megkérdezte az asszonyt, hogy miért sir és mikor ez panaszkodni kezdett, megismerte az ő kötőő-jének az özvegyét.

— El akarja tehát adni házadat az az uzsorás? — mondta — Jó, erigy érte. Kunyhómban fenn egy idegen ül, ki házat akar itt a környéken, hova kószálásai, vadászgatásai közben bebetérhet. Az uzsorástól azonnal megveszi a házat és azután a te gondjaidra bizza. Mondd meg annak a Véreskezűnek, hogy az adósságlevelet is hozza magával!

Nemsokára jött az özvegy a Jószívűvel.

— Eladod hát a házat?

— Eladom. Háromszáz pengő az ára, mondta az uzsorás.

— Mindjárt itt lesz a vevő, szólta a Répacsősz és néhány percz múlva egy óriás állott a megijedt két ember előtt.

— Te vagy az eladó? — dörgött a Véreskezűre az óriás, — hát háromszáz pengő az ára? És nem mondanád, hogyan jutottál hozzá?

Ijedten hebegett, hátrált a Jószivü és legszivesebben már elszökött volna onnan, féltette az irháját, de a hegyi szellem, mert hát ő volt az óriás, eléje állt.

— Ez a ház régi tulajdonom — bökte ki végre a reszkető és e hazugság módfelett feldühítette Répacsőst.

— Gazember vagy, nem a tulajdonod, hanem ettől a szegény asszonytól uzsoráztad ki tiz pengőért és most háromszázat kérsz érte. De se baj, még drágábban fizetek, ide a váltóval!

Remegve, mint levél remeg a szélben, adta oda az adóslevelet Jószivü és már tartotta is a markát a pénzért. Ez a szemtelenség annyira felbőszítette Répacsőst, hogy dühében felkapta, fejét és lábát megkapva, derekát összetörte és azután meglóbálva a nyakánál, elhajította a felhők közé, hogy csak három napi röpülés után pottyant le valahol túl a tengereken, halottan, elmálva.

A megrémült asszonynak oda adta Répacsős az adósságlevelet és eltűnt, de nemsokára az erdőkerülő formájában megint visszatért és így szólt:

— Ne rémüldözz és ne csodálkozz, édes lányom, itt az adósságlevél, most a házad örökre tied marad, hanem mielőtt hazamennél, szedj itt az ut szélén ebből a gólyalábszerű sárga virágból és főzz gyermekeidnek a patakvizében teát, attól elmulik éhség és szomjuság, sőt vidám is lesz tőle az ember.

Ezzel eltűnt.

Az asszony pedig roskadásig teliszedte kötényét a jóillatu, sárga virággal, hazament, azután

vizet merített egy nagy fazékba és néhány szál virágot főzni kezdett, a gyerekek már ugysis ételért siránkoztak. Hát a mint keverné, hát a mint keverné, egyszerre csak igen súlyosnak érzi a teavizet, belenéz, hát uramisten! majd, hogy el nem sikoltotta magát. Mit gondoltok gyerekek, mit látott? Minden virág helyén egy valódi arany tallér, az egész lábas csupa arannyal volt tele. Sietve megtönte az egész nagy mosófazekát virággal, leöntötte patakvízzel és tüzre tette. Mérhetetlen nagy vagyonra tett így szert.

Bizony igaza volt a titokzatos idegennek, *ettől* a teától elmúlt az éhség, el a szomjuság, sőt jókedvük is kerekedett. Így segített Répacsősz a jámbor kötőrő árváin.

Répacsősz és a postásfiu.

Régeinte nem úgy volt az utazással, mint ma. Régeinte nem ült fel az ember egy nagy prüsszkölő vaskigyóra, a hogy a vonatot szokták nevezni és nem lehetett egy-kettőre az ország egyik széléből a másikon. Bizony bajos dolog volt az utazás. Bécestől Pestig négy-öt napig is eltartott, Erdélyből pedig néha két hétig is kocsizott az ember.

Kocsin mentek az utazók. Társzekereken, a módosabbak fogatokon, de legelterjedtebb a postakocsin való utazás volt. A postakocsiban négyen-öten elfértek és a bakon egy postásfiu ült, a kinek

kürt lógott az oldalán és azon trarázott uthosszant. Ezzel a kocsival mentek egyuttal a csomagok és levelek is.

Egyszer Répacsősz meghallotta a postásfiu tülkölését és kíváncsian jött elő a hegy gyomrában levő lakásából, hogy meglássa, mi az. Különösen a postásfiu trombitálása meg éneke tetszett, mert hát törpe emberkéi a hegyi birodalomban nem igen értettek sem a muzsikához, sem a daloláshoz.

Valahányszor meghallotta messziről a postás-trombita hangját, feljött a hegyi utra és azután egy nagy szikla mögül gyönyörködött és néha jól elmulatott a vig postásfiun, de meg az utasokon is. Egészen eltanulta már a postásfiu énekét:

Jön a posta, trara, trara,
Hoz örömet,
Szép levelet
Trara, trara,
Reczepiczére
Szép lánycsók kéne
Trara, trara,
Itt van a posta, trara-tratratratra.

Egyszerre azután kedve szottyant a hegyi szellemnek, hogy maga is végigélvez egy ilyen utazást. Szegény paraszttá változtatta a külsejét és kilépve a sűrüből odaszólt a postásfiunak:

— Kérem szépen, tekintetes postásfiu ur, van még egy hely a kocsidon számomra?

— Akár kettő is, ha egymagad együltedben két helyet tudsz elfoglalni! — kiáltotta a jókedvű postásfiu, megállitva a lovakat és megvárta, a mig

az új utas beszállt. Azután közibe csördített, aztán hajrá neki indult a négy ló és majd sűrű erdőségekben, majd magas kopár sziklák között, máskor meg ismét lapályá szélesedő fensíkon vezetett az utjuk.

Nagyszerű utazás volt ez és a hegyi szellem kitűnően mulatott. Utitársai egy anya és két igen kedves leánykája, meg egy pohos, kövér bérlő voltak, a kinek egy nagy pénzesztáska lógott az oldalán.

A két lányka oly kedvesen beszélgetett oly vidáman eltréfálkozott, hogy a hegyiszellemnek annyira megtetszettek, hogy szinte elfeledte azt a megszegyenítést, a mit ugyancsak egy ilyen kedves lánykától, a hercezkisasszonytól kellett elszenvednie. Hanem a bérlő, ez a hájfejű pénzeszsák folyton hümmögött, meg krárogott, meg türelmetlenkedett.

— Csapj közénk fiam, szólt a kocsisnak, alig czammog ez a négy gebe, a kecske hogy döfje meg. Nógasd ezeket az állatokat, hogy végre kijussunk ebből a hegységből. Attól félek mindig, hogy azok az apró manók egyszerre csak előttünk teremnek és valami csufot tesznek velünk, vagy elcsenik a pénzesztáskámat. Hallatlanul komisz népség ez a törpéké!

A hegyi szellem csak hallgatott, de a vastag ur ügye már ezzel el is volt intézve.

— Manók? Erdei manók? Törpék? Kik azok? Rossz szellemek? — kérdezték ijedten a lánykák.

— Komisz népség, mondom, — szólt a bérlő, — kiállhatatlanul pajkosak, ravaszok és kárörvendők. A legnagyobb gazember a fejedelmük,

valami Répacsősznek csufolt óriás, a ki hallatlanul otromba egy fráter. Majd kecskévé változik, majd pillangóvá, majd mint fergeteg pusztít és még sok ilyet tesz. Minap is egy jószívű embert, Jószívűnek hívták, kifosztott, azután megfogta a nyakánál fogva és úgy elhajította, hogy csak háromnap járőföldön találtak rá elmállott tetemére. A vagyonát azután valami tékozló, jóféle asszonynak adta oda. Hallatlan egy komisz fráter ez a Répacsősz.

— És miért hívják Répacsősznek ezt az óriást?

Erre azután a kövér iszonyumód gunyosan előadta az elrablott hercezkisasszony és a répák történetét és azt a csufságot, még erősen kiszínezve, a mi a hegyi szellemen esett. A szellem már majdnem megpukkadt a dühtől, de még nyugodtan maradt.

— Ha én a hercezkisasszony helyén lettem volna, bizony nem szöktem volna meg — mondta az egyik lányka, — mert úgy látszik, a szellem igen előzékeny és jószívű, csak rosszul ismerik.

Ez nagyon jólesett a hegy fel nem ismert fejedelmének és maga is megszólalt.

— Bizony úgy van, az óriás nem rossz ember és csak a csalókkal, uzsorásokkal és mindazokkal, kik szidalmazták és bántják, érezteti hatalmát. Jó embereknek ellenben támogatója.

— Mit ért ahhoz egy paraszt! — szólt fitymálva és durván a kövér bérlő, de ezzel vége is szakadt a beszélgetésnek, mert a lányok többé nem szóltak a goromba emberhez, nekik is rosszul esvén a goromba sértés.

Most azután, hogy a hájfejü nem tudott már miről prézsmitálni rászólt a kocsisra.

— Hát hallod-e, fogsz-e valamivel gyorsabban hajtani? Hisz így holnap se érünk ki ebből az átkozott rengetegből. Üsd azt a gebét, nem apád, hadd fusson, a míg a szussza tart, eleget zabál érte! Mennydergetős mennykőbe is, majd odaütnék én ennek a négy lusta jószágnak, csak rajtam állna!

— De hegynek megyünk, nem adhatják ki a lelküket ezek a szegény párák — mentegetőzött a postásfiu. Erre egyszerre a hegyi szellem felemelte a kezét, a többieknek ez fel sem tűnt, — azután egy szögletes vonást irt le a levegőben és ebben a pillanatban az egyik ló kificzamodott lábbal terült el. Nem lehetett tovább menni. Nosza káromkodott a hájhasu bérlő.

— Most hivd a te Répacsősz barátodat, hogy segítsen, hiszen te, úgy látom, jóbarátságban vagy vele — mondta dühösen a parasztruhás szellemnek.

— Azonnal szolgálatodra áll, mondá ez és beordított az erdőbe: hegyek szelleme, kificzamodott a lovunk lába, más lovat kérünk! Holdrió!

Az utasok alig vették észre és a paraszt helyén már egy óriás állott. Nyakon csipte a megrémült bérlőt és rádörgött.

— Ugye, hogy a hegyi szellem segít a bajba jutott jámborokon. Ime, ez anya és három lánya nem jutna tovább, ha csak három lóval kéne folytatni az utat, tehát segíték rajtuk és mars, állj be a hámba és huzzál egy ló helyett.

Bárhogy kapálózott a nagyfejü bérlő, Répacsősz befogta és azután maga ült fel a bakra.

— „Gyi te ne, gyi te“! — kiáltott a Répacsősz és nyakába csördített a kövér bérlőnek, a ki átkozódva és szuszogva kénytelen volt együtt futni a három lóval. És, hogy még jobban megkinozza a dühöngőt, hát a lovaknak új erőt és könnyű futást varázsolt a lábaiba, hogy azok egész könnyedén és igen gyorsan futottak.

Mikor azután a bérlő kiáltozásai türhetetlenné váltak és vége-hossza nem akart szakadni átkozódásainak, Répacsősz hirtelen valóságos lóvá varázsolta és így hajtott tovább.

Eképpen értek rendeltetésük helyére, hol a volt bérlő pénzesztáskáját Répacsősz a postásfiúnak ajándékozta, a lánykának pedig, a ki olyan jószívűnek mutatkozott az uton, egy drága gyöngyfüzért adott ajándékba.

Hogy a bérlőnek visszaadta-e emberi alakját, arról nem tudunk. A postásfiu ma is áldja Répacsősz emlékét.

Répacsősz vidám akasztása.

Egyszer, hogy Répacsősznek ismét kedveszottyant szétnézni az emberek között és egy erdőn át sietett a völgybe, hát az országutról siralmas jajveszéklést hall. És ime látja, hogy egy házaló ütőget valami husánggal egy fiatal, derék legényt.

A legény tudniillik elaludt az uton és a házaló úgy találta utközben s mert remélte, hogy pénz

van a fiatal legénynél és látta, hogy senki sincs a környéken, elhatározta, hogy agyonüti és kirabolja a legényt. Fogott hát egy husángot, fejbe kólintotta a legényt, de elvétette az ütést és a legény felébredt.

Most azután a legény nagyokat kiáltott segítségért, de nemsokára megfordult a sor, mert, hogy birokra kelt a házalóval és kicsavarintotta kezéből a bunkót, ő kezdte verni a házalót, hogy az óbégatott, mint a vadszamár, ha égő tapló esik a fülébe. Azután még jól meg is rugdosta a fiatal legény a félig ájult házalót és belelökte a pocsolyás árokba.

Répacsősz ezen nagyokat kaczagott és hogy messzebb ért a legény, melléje szegődött egy vadász alakjában és békésen érkeztek a legközelebbi faluba, hol megpihentek.

Ott, a hol a házaló maradt összetörött csontokkal abajgatva, egy uraság hajtatott el kocsin és meghallva a sulyos nyögéseket, leszállt a kocsiról és felvette a sebesültet, a ki most úgy adta elő a dolgot, mintha őt támadták volna meg és rabolták volna ki.

Benn a városban ugyanezt mondta el, leírta a fiatal legényt úgy, hogy mikor az a város kapujához érkezett, hát a rendőrség emberei mindjárt nyakon csípték és vitték a dutyiba. A szegény fiu hiába tiltakozott, semmi sem használt és mikor azt merte vallani, hogy nem ő támadta meg a házalót, hanem az rontott ő reá álmában, megrögzött gonosztevőnek minősítették és rövid tárgyalás után kötél általi halálra ítélték.

A fiatal legény sokat busult, hogy ártatlanul és ily fiatalon kell meghalnia, de mitsem használt ez, a végóra mindinkább közelgett

Utolsó éjszakán a kivégzés előtt éppen virrasztott szomorun, hát egyszerre csak megzörren az ablakrács, megereszkednek a pántok és a vadász, kivel az uton találkozott, bemászik.

— Ime, szabad az út, siess, hogy minél előbb tul légy a városon és itt egy zacskó arany. Ne kérdezz sokat, hanem menj! — mondá a legénynek a vadász, mert hisz kitalálhatja mindenki, hogy ő volt az, Répacsősz.

A fiatal megmenekült szerencsésen és ekkor helyreállította Répacsősz az ablakrácsot és felvette a fiúnak alakját, hogy tán az édesanyja sem tudta volna őket megkülönböztetni.

Még az éjszaka folyamán hangosan és jókedvűen dalolni kezdett a czellájában, hogy bírák, papok, ügyészek, örök megbotránkozva hallgatták, miképpen vigad egy halálraitélt.

Másnap, hogy a bitóhoz indultak, ismét csak hiába csitították. Kaczagott, tréfált, énekelt és a kivégzéshez egybegyűlt embertömeg egyik-másik tagjával incselkedni kezdett, megkérdezvén, hogy nem akarna-e vele együtt lógni, mit üzen a másvilágra, nem gondolja-e, hogy inkább a bírót kéne felkötni, mit ad, ha kinyújtja a nyelvét akasztás közben és a többi.

Ezen mindenki megbotránkozott és örültek, hogy ilyen megátalkodott gazembert végre utólér az igazságszolgáltatás sujtó keze.

Felálltak. Felolvasták az ítéletet. A dobok

megperdültek és a hóhér nyakába vetette az állítólag halálraitéltnek a kötelet, elrántotta alóla a zsámolyt, hogy az függve maradt.

De egyszerre a függő test elkezdett himbálózni, azután pedig öltögette a nyelvét, kaczagni sőt dalolni kezdett. A kötél úgy látszott, hogy mindinkább megnyulik és az akasztott széles körívben, mint a mikor az ember ostort forgat a feje felett, úgy a test is elkezdett körben keringeni. Közben dalolt és kaczagott.

Az emberek megdermedve nézték ezt a csodát, de az akasztott egyre kiáltotta: ugy-e vidám ez az akasztás! és folyton keringett felettük, míg végre az embertömeg szélére ért, hol szörnyen megijedve állt az álnok házaló. Mikor az akasztott ezt meglátta, hirtelen leereszkedett egy kissé, megkapta a gazembert és az emberek a következő perczben meglepetten vették észre, hogy a hurokban a házaló feje szorul és hogy a lendület lassulni kezdett és végre megállt, az akasztófán pedig a házaló kihült, megkékült teteme lógott.

Répacsősz pedig eltűnt nyomtalanul.

Répacsősz és az üveges.

Egyszer kiment a rengeteg erdőbe Répacsősz sétálni, de elfáradván, egy kis délutáni alvásra lefeküdt. Egyszerre csak borzasztó kiabálás veri fel édes álmából. Nézi, hogy mi az, hát látja,

hogy lejjebb a réten egy asszony négy gyerekével füvet szed, az ötödik meg, a legapróbb iszonyuan ordit.

Nosza dühösen odaindult és egy szénégető alakját véve fel, megkérdezte az asszonyt, miért bög ugy ez a gyerek.

— Ó, jó uram, — felelte az asszony — éhes szegényke. Nincs egy harapás kenyér a kamránkba, nincs semmi, semmi ehető. Ez a kicsi még nem tudja hogy a sirás rajta mit sem segít. A nagyobbak, fájdalom, türni kénytelenek a nyomort hallgatagon.

És még így panaszkolta nagy baját a szegény asszony, hát Répacsősz szive megesett rajta és erre az egyik zsebéből egyszerre csak egy nagy czipót és egy nagy darab szalonnát huzott elő. Mint az éhes kis farkasok, úgy vetették magukat a gyerekek az ételre és teli szájjal majszták a kenyeret meg a szalonnát, közben felvidulva viczces mókákat üztek egymással, meg a szénégető formájú szellemmel is. A legkisebb, a melyik olyan éktelenül ordított az előbb, most megelégt, ragyogó szemekkel bámulta Répacsősz, hogy ez valósággal megszerette és nagyokat mulatott a kicsi szalonnától zsiros pofácskáján.

Annyira tetszett neki ez a gyerek, hogy meg akarta venni az asszonytól, de hát az nem ment.

Az asszony ugy szerette a gyereket, mint az életét, de meg félt is az ura verésétől, ha ilyen ostobaságot el talál követni.

— Hát téged az urad meg szokott verni? — kérdezte a szellem.

— Nem szokott éppen, de ha nagyon rossz-kedvű, vagy, ha kissé, sokat ivott, hát beledönget néhányat a hátamba. De azért jó ember és szeret engem meg a gyerekeket, csak hát igaz, kissé többször iszik és többet, mint kéne.

Megsajnálta a szegény asszonyt Répacsősz és elhatározta, hogy megsegíti. Most egyelőre csak azt tanácsolta neki, hogy a mi füvet szedtek, azt öntsék ki és szedjenek a közeli bokorból, — melyet mutatott nekik, — a mennyit csak birnak, attól úgy meghiznak a kecskék és olyan jó tejet adnak, hogy legalább a legsúlyosabb gondoktól megszabadítják a szegény asszonyt.

Erre azután elment Répacsősz és az asszony meg is fogadta tanácsát. Estére ugyan öt gyerekével vacsora nélkül feküdt le, de délután jóllaktak és remélték, hogy a gazda, az üveges, ki a vásáron volt, — hoz majd pénzt haza. Előbb még a kecskéket is megetették.

Az üveges körülbelül reggel felé indult el a vásárról egy nagy hegyen keresztül, de már kissé pityókosan. Hát, a mint megy a hegyi uton, talál egy üveg kitünő pálinkát. Biztosan valami utazó felejtette ott és az üveges első dolga volt, hogy megkóstolja. Nagyon, de nagyon izlett, hogy nem is tudta letenni az üveget és úgy szépen kortyonként az egészet kiitta.

Hanem, a mikor felkelt, borzasztó dolog történt vele. Mintha tűz emésztette volna a belsejét, olyan égést érzett és pokoli kinok gyötörték. Tántorgott, a szeme elsötétült, a feje szörnyen fájt és a görcsös fájdalom összehuzta. Az égés nem csillapult belse-

jében és egyszerre tényleg láng csapott ki a száján.

Menni próbált, de megbotlott és kosarastól, üvegestől kezdett gurulni lefelé a hegyről. Ordított, jajgatott, de mit sem használt, mind sebesebben gurult és mind véresebbre ütötte magát, míg végre a hegy lábánál folydogáló patakba pottyant, hol égető fájdalom is alábbhagyott és sebei is megenyhültek, de azért annyira össze volt törve, hogy tán másnap is ottfekszik még, ha a közeli molnár és fia ki nem huzzák. Erre hazavitték és ágyba fektették.

Volt otthon nagy jajveszékelés. Pénzt az üveges nem hozott, mert a mi keveset keresett azt elitta és még a gurulás közben az edény is összetört. Az asszony kiment hát az istállóba, hogy tán egy kis kecsketejjel csillapítsa éhségüket, hát nagy rémületére a kecskék mind végignyujtózva, felpuffadva, holtan feküdtek.

Nem merte ezt megmondani férjének és neki állt legnagyobbik fiával a tizéves Bandival eltakarítani a döglött állatokat. Hát a mint a kis gödölyét felemelik, az olyan nehéz, mintha vasból volna és a belsejében csörög valami. Felvágják a hasát, hát csodák csodája, töméntelen arany gurul ki belőle. Hamarosan felvágták az anyakecskének és a bakkecskének is a hasát, hát egész vagyon tárult a szemük elé. Az a sok csodálatos fü, mind arannyá változott. Mikor az örvendező üvegesné elmondta az ujságot az urának, az nem akarta elhinni előbb, de azután frissiben kiugrott az ágyból és rohant nézni a csodát.

Az asszony elmondta az idegen szénégetővel való találkozását és ekkor az üvegesnek is eszébe jutott, hogy egy szénégetővel találkozott. De bizony most már rá sem gondolt az itatra az üveges, mert tudta, hogy a balesete büntetés volt és jóra való gazda lett belőle. Hanem mind a ketten tudták, hogy ez Répacsősz műve és hálát adtak neki.

Szerencsájüknék elterjedt a hire és most már sokan keresték a hegyek közt az áldott jótevőt, de biz az elrejtőzött, mert ő csak azok előtt jelent meg, a kik igazán megérdemelték.

Répacsősz büntet és jutalmaz.

Sok időkkel rá azután, hogy Répacsősz nem volt az emberek között, elhatározta, hogy ismét lelátogat a földre megtudni, milyenek az emberek és hogyan vélekednek róla. De feltette magában, mert igen jókedvű volt, hogy csunyán megtréfálja azokat, a kik rosszat beszélnek róla, viszont a jámbor embereket, elhatározta, hogy meg fogja segiteni.

Egy vándorlegény alakját öltötte fel és utazás-közben beállított egy suszter-majszterhoz, a hol mindjárt inasként ott is marasztották. A hegyi szellem bámulatosan szorgalmas és ügyes legénynek bizonyult és a mestere nagyon megbecsülte. Igaz, hogy piszkos és ragadós mesterség volt a czipőcsirizelés, foltozás meg a többi, de a majszter

olyan jóízű történetekkel üzte el az egyhanguság unalmát, hogy észre sem vették, milyen gyorsan mulik az idő. Jószivü, becsületes emberek voltak, jámborok és vallásosak. Nem voltak nagyon jómódban, mégis a majszterné olyan izletes ételeket főzött, ha szerényen is, hogy csak úgy csurgott a nyála a nyolcz gyerekek, meg a suszter-legényeknek.

Egy este hatalmas vihar keletkezett a hegyekben és úgy látszott, hogy lefelé száll a zápor a völgybe. Ekkor a suszter-majszter így szólt a gyerekeihez.

— Most csendesen legyetek gyerekek. A hegyek szelleme fog nektek muzsikálni. — És rászólt a kalapáló Répacsőszre: — Te is légy csendben és hallgasd a vihart. Ez a legfenségesebb zene. És, ha az esőcseppek az ablakon kopognak, az a kíséret hozzá. Ezt senki emberfia sem tudja utána csinálni. A hegyi szellem érti a módját a maga mulattatásának!

Ebben a pillanatban feltárult az ablak és egyszerre csak esővíz helyett töméntelen ezüst gurult be az ablakon, hogy nem volt már hely a szobában, a hol nem feküdt volna garmadában az ezüst. De a jámbor susztercsalád még magához sem tért az ijedtségtől, majd csodálkozástól, mikor egyszerre csak az inas hatalmasan növekedni kezdett, majd nagyokat kaczagva eltűnt. Most már tudták ki volt az inas és a majszter boldogan emlékezett előkelő vendégére.

Ezután egy molnárlegény alakjában folytatta útját Répacsősz. Egy szélmalom előtt épp pipázva

ácsorgott a molnár. Megkérdezte, nincsen-e legényre szüksége.

— Hogyne, hogyne volna szükségem, de olyanra, a ki sokat dolgozik és keveset eszik. Ebben a nyomoruságos időben, bizony kevéssel be kell érni. Máholnap, már enni sem lehet tisztességesen, olyan komisz az idő és az üzlet.

— Na te ugyan hiába siráncozol, mert hájas hasadon nem látszik meg, hogy éhezel — gondolta a Répacsősz, de nem ezt mondta, hanem hogy szívesen beáll ide, mert ő bizony kisétü ember.

Ennek a molnár nagyon megörült és rögtön fel is fogadta.

A legény most másnap elkezdett dolgozni és a parasztok nem győzték elég gyorsan hordani a buzájukat, oly gyorsan őrölte lisztté a malom. A molnárnak egész nap semmit sem kellett tennie, mert a molnárlegény keze alatt úgy működött a malom, mintha megbabonázták volna.

De mikor a legény be akarta kötözni a zsákok száját a kapzsi molnár dühösen rárivallt.

— Csak nem akarod színültig megtölteni ezeknek az ostoba parasztoknak a zsákját. Szedj le néhány maroknyit és vidd a titkos kamrába, mert szegény marad az a molnár, a ki nem ért ügyesen a markoláshoz.

De a mikor az ebéd ideje elérkezett, vagy elküldte valahová a legényt a molnár és így nem adott neki enni, vagy ha otthon maradt, bár maga zsiros falatokat evett, a legénynek csak az étel maradékát adta. De a legény mindezt békésen tűrte és annál szorgalmasabban dolgozott, sőt ha

szélcsend állt be és nem forgott a szélmalom, hatalmas erejével maga hozta mozgásba. Hálából azután ezért a gazdája szidta, korholta, verte és egész nap lusta jószágnak, fajankónak, nagyétűnek csufolta.

Várj csak várj, — gondolta a molnárlegény, — majd megfizetek én neked, csak megteljék a pénzes ládád és a titkos kamra.

Egyszer azután, hogy a titkos kamrába egy szemernyi sem fért már és egészen megtelt a pénzes láda, megparancsolta a molnár, hogy a titkos kamrában felgyülemlett lisztet vigye a legény a városba és adja ott el.

— Várhatod — gondolta a molnárlegény, de így szólt a molnárnak, a ki nyitott ablaknál épp a pénzét számolgatta kéjes örömmel :

— Jó lenne tán becsukni az ablakot. És a kamrát is beszögezni, mert valami hideg szelet érzek a hegyek felől és úgy sejtem, nagy vihar lesz.

A molnár nagyokat nevetett ezen, mert ő maga semmit sem érzett és hogy a legény megint kérte, gunyolódva így felelt :

— Tán az ördögös Répacsősz viharától félsz ? No attól ne tarts. Annak az ostoba fuvákolása első sorban ide sem ér, de meg azután még az ellen a tökfilkó ellen elég erős az én malmom !

Hanem ebben a pillanatban óriási vihar kerekedett, a szél végigseperte a szobát és azután a nyitott ablakon ucczu kivitte a pénzt, aranyat ezüstöt és papirbankót, a lisztes kamra ajtaját felszakította és szétvitte, mint egy nagy felhőt a sok lisztet, hogy az egész környék olyan fehér lett, mintha hó borította volna.

A molnár sirt, jajveszékelt, de ekkor egyszerre felvette igazi alakját a hegyek szelleme és jóízűen kaczagva hagyta ott a gonosz és kapzsi molnárt. Csak most tudta meg ez, ki is volt az ő vendége.

Répacsősz és a patkoló kovács.

Ha hosszú idők multán a hegyek szellemének kedve kerekedett kibujni hegyi birodalmából és letérni a völgybe, mindig valami hunczutságon törte a fejét, a mit az emberek között elkövethet. Ebben az egyben nem igen különbözött törpéitől, csakhogy sohasem tulzott és méltatlanul sem bánt senkivel.

De azért legjobb tréfái közé tartozott a siető utasok kocsija előtt egy nagy hársfát, vagy fenyőfát ledönteni, vagy nehéz négylovas szekerek elöl kidönteni egy-egy lovat, vagy elszakítani az istrángokat és más ilyen alkalmatlan tréfák kimondhatatlan örömöket szereztek neki.

De azért módjával és ott, a hol szükség volt rá, bizony jót is tett az emberekkel és nem egy áldotta hálásan emlékét.

Egyszer ismét valami tréfára áhitozva, kibujt föld alatt levő lakásából és neki indult a hegynek. Hát egyszerre csak nagy messziről éneket hall. Nosza siet közelebb, hogy jobban hallja, mert bizony zenéhez ritkán jutott és nagyon szerette, de bizony el is ment a kedve

tőle, mikor közelebből hallotta. Valami borizü hang dalolt így:

Répacsősz merre jársz?
Jöjj elő a mélyből!
Répacsősz mire vársz?
Adj a hegy kincséből
Nagy vagyont,
Sok vagyont!
Mert ha hallasz és nem jösz,
Nem hiszlek el Répacsősz.
Csak azt hiszem, a mit látok,
Hozz egy nehéz pénzeszsákot!
Hahaha, hahaha, Répacsősz!

Ez egy gunydal volt, melyet az emberek költöttek róla és rakoncátlan gyerekek, meg jókedvű legények énekelgettek, de bezzeg attól óvakodtak, hogy a hegyek között szólítsák így ebben a gunyos versben a gunynevén, melyért oly nagyon haragudott.

Dühös is volt most Répacsősz és igen nagyon meg akarta büntetni azt, a ki így megcsufolta. De azután meggondolta és elhatározta, hogy inkább majd mulat azon a legényen, a ki ilyen kedves dalokkal mulattatja őt.

Természetes alakjában tehát, hogy majd a felhőket ütötte fejével és hatalmas szakállal lengett a levegőben egy óriás dorongot kapva kezébe az éneklő elé lépett és mennydörgésszerű hangon reárivallt.

— Te vagy az a vakmerő ficzkó, ki a hegyek szellemét tiltott csúfnevéen szólítottad? Tudod-e,

hogy ezért az otrombaságért kitekerem a nyakadat és lehajitalak e völgybe?

— Ó jaj, ne tegye azt, — könyörgött a megtámadott, — ó jaj, kedves Hegyi Szellem ur, ne tessék engem bántani, kezit csókolom, én igazán semmi rosszat sem akartam és azt sem tudtam, hogy Ön a világon van! Azt hittem, hogy Ön csak a mesékben él és ezt a dalocskát, csak úgy tréfából énekeltem.

— Én meg majd csak úgy tréfából csavarintok egyet a nyakadon, — felelte Répacsősz és megragadva a kovács kabátja gallérját, elkezdte rázni a szerencsétlent, a ki úgy nyögött, mintha már halálán lett volna.

De Répacsősznek most már eszeágában sem volt megölni a szerencsétlen flótást.

— Azt hitted hát, hogy csak a mesékben élek, — kérdezte azután, hogy úgy megrázta, mint egy szilvafát, — hogyan képzelted akkor, hogy a hegy kincseiből hozzak sokat neked, tömött pénzeszsákok? Ezt is csak úgy mesének képzelted?

— Tulajdonképen ezt is, — felelte ravaszul a fiu, — dehát ha már Önnek, kérem szépen Hegyi Szellem ur, tényleg élni tetszik, hát végeredményben azt sem bánnám, ha a pénzeszsákok magával hozta volna. Tessék kérem szépen elhinni nekem, azt sokkal szivesebben venném, mint a nyakam kitekerését meg a lehajigálást.

A hegyi szellem ezen jól mulatott, de szigoruan felelte:

— Igen, hát a pénzt szivesebben vennéd. És ha igazán elengedem a büntetésed és egy halom

ezüstöt juttatok neked, mit csinálsz majd a pénzzel?

— Na hát ilyet igazán csak egy, majd azt mondtam, ostoba szellem kérdezhet. Hogy mit csinálnék a pénzzel? Kérem szépen, hogyan lehet ilyet egyáltalán kérdezni? Legelső sorban szegre akasztanám a mesterségem, mert az komisz és piszkos, tudniillik patkoló kovács vagyok, azután vennék egy szép korcsmát vagy pálinkás boltot, azon vagyont lehet keresni és megnőszülnék.

— Patkoló kovács vagy tehát?

— Igenis kérem, Szellem ur, eddig lópatkókat kovácsoltam, de most meg akarom kísértetni a magam szerencsáját kovácsolni.

— Jól van, nem bánom, én segitlek hozzá, — mondta a hegyi szellem, de látszott, hogy valami hunczutságon töri az esztét, — de miután nekem készpénzem nincs, jer velem és kovácsolj magadnak annyit, a mennyit csak elbirsz.

— Nehéz dolog a pénzkovácsolás? — kérdezte patkoló.

— Embere válogatja, — felelte a Répacsősz.

Ezzel azután elindultak és nemsokára egy nagy szakadékhoz értek, hol az óriás öles lépésekkel egész könnyedén haladt lefelé. Bezzeg a szegény patkoló kovácsnak nagyon nehezére esett az út és sokat jajgatott, mert a hegyes és durva sziklákon kapaszkodva térde, keze, egész sebes lett és minél lejjebb haladt, annál fárasztóbb, meredekebb és sziklásabb volt az út. Végezetül, mint egy épített fal, olyan meredek volt a lejárati és az agyoncsigázott legény már nem is akart tovább menni.

— Csak előre, — mondta a szellem, — a szerencséhez az út nem bársonyos pázsitokon át vezet és a pénzeszsákok nem jönnek az ember elé. Pihenj kissé, az én műhelyem már közel van ide.

A szerencsevadász tehát pihent egy kissé, azután újra elindult. Egy félórai út után, mely azonban oly hosszúnak tűnt, mintha legalább is félnapig tartott volna, megérkeztek.

Rövid pihenő után az óriás az üllő elé állt és megtüzesítvén egy rud ezüstöt a legnagyobb könnyedséggel verte sorra az ezüst pengőket. Azután odaállította a kovácsot az üllő elé, hogy most ő dolgozzon, de megmondta, ha rosszul csinálja dolgát, olyan nyakleveseket kap, hogy csak úgy kong majd tőle a feje. Ez pedig, részint a félelemtől, részint pedig a szikrázó ezüstben gyönyörködve, mindjárt az első alkalommal eltévesztette a dolgát, mire akkora pofot kapott a bal képére, hogy a szeme versenyt szikrázott az ezüsttel. Végre azután az óriás beleunt a folytonos pofozkodásba és kivette a legény kezéből az ezüstöt és a fogót és a legénnyel csak az ezüst lapítását végeztette. De még így is akkora baraczkokat nyomott a fejére, hogy az majd betört és úgy bele-belesuhintott a nyaka közé, hogy egy lónak is elég lett volna. De a kapzsi legény rendületlenül dolgozott. A sziklákon felsebzett kezéből csak úgy csurgott a piros vér. Mikor aztán már nem ment tovább, ájultan összeesett. Hanem a szellem segített rajta. Sebeit bekente gyógyító irral és valami italt adott, a mitől magához tért. Azután így szólt Répacsósz:

— Itt vannak zsákok, válassz közülök és tömd tele ezekkel az ezüst tallérokkal. De csak egy zsákkal vigy magaddal.

Ezzel a szellem eltűnt.

A legény pedig kikereste a legnagyobb zsákot, teli tömte a hogy csak birta, de még így is fájó szívvvel kellett háromszáz ezüst pengőt otthagynia. Összetörötten, fáradtan indult utnak, dehát azért volt patkoló kovács, hogy fáradtan bár, de elvigye a terhet.

Mikor nagynehezen a feljáráthoz ért, majdnem sirva fakadt. Hogyan kusszon ő fel ezen az ördöngös uton, hiszen mind a két keze tele van és különben is halálosan fáradt. De a pénzkongás újra erőt adott neki és ingét széjjelszakítva, hátára kötözte a nehéz zsákot és a fárasztó, nehéz uton halálosan kinlódva kuszni kezdett.

Bizony nem ért volna fel elevenen, hanem visszapottyant volna, ha a hegyi szellem titokban láthatatlanul nem segíyezi. De így lassan-lassan mind feljebb ért.

Egyszerre, mikor már csak egynéhány lépés választotta el a meredek szélétől, érezte, hogy a zsák igen megkönnyebbül. Hát a mint felér, sürű csörrenéseket hall és hogy ijedten megfordul, hát látja, mint gurul vissza a mélybe a sok szép pengő tallér. A zsákban csak egyetlen egy maradt és egy czédula mellette, melyre ez volt írva:

„E tallér egy napi munkáért jár. Többet, te gonosz naplopó, ki nem becsülöd meg tisztes mesterségedet, nem érdemelsz. A hegyi szellem pedig azt üzeni neked, meg a többi magadhoz

hasonlónak, hogy ok nélkül és megtorlatlanul, nem hagy gunyt üzni magából.“

Bárhogy átkozódott is a szerencsétlen szerencsekovács, bizony a baján már alig segíthetett és így szomoruan kellett tovább ballagnia, de még soká hallatszott a hegyi szellem gunyos kaczagása.

Répacsősz és János gazda.

Ha a hegyi szellemre néha rájött a bolondóra, hát olyanokat követett el, hogy minden embernek, a kinek dolga akadt vele, szitokra nyílt a szája.

Nemcsak megtréfált csunyan egy s más embert, de károkat is okozott nekik és örvendezve látta, a mint más mérgeskedik. Persze, azért megválogatta, hogy kivel üzze játékait. Istenes, jámbor emberekre ilyenkor ügyet sem vetett, hanem kiválogatta a hamis, gonosz, rosszmájú, sunyi embereket és azokra indult vadászni. De néha néha ártatlanok is szenvedtek tréfái miatt, mert volt nem egy, a kit félreismert.

Máskor azonban elfogta a jótéteményekre való vágyakozás és ki akarta pótolni azt a sok hunczutságot, a mit elkövetett.

Nem sokkal azután, hogy a patkoló kovácsot olyan csunyan megtréfálta, elhatározta, hogy egy szegény, becsületes embert meg fog segíteni, nehogy azt higgyék róla, hogy csak gonoszságokon jár mindig az esze.

A Tiszán tul lakott egy leszegényedett paraszt-

gazda, Jánosnak hívták. Hát megfogadta Répacsősz hogy ezt megsegíti. Mert János gazda nem volt ám mindig szegény ember. Volt neki háza, földje, marhája, pénze, de biz a sors mostohán bánt vele. tüzvészt, zivatart, betegséget és uzsorásokat küldött a nyakára úgy, hogy mindenét elvesztette. Nagy nyomorúságban tengődött négy gyermekével a mások szolgálatában és alig remélte, hogy a közel jövőben segíthet magán.

Egyszer azután a felesége tanácsára elhatározta, hogy ellátogat tul a dunai rokonaihoz, azok vagyonos emberek, hátha megsegítik majd. Száz forintra lett volna csak szüksége és mindjárt megcsinálhatta volna vele a szerencsáját. El is indult nagy reményekkel a szívében, vándorolt fáradhatatlanul négy napon keresztül, míg végre megérkezett. Épp ebéd előtt érkezett meg és a rokonok nagy álmélkodással fogadták. Még meg is korholták, hogy mit keres ő ilyenkor, a hét közepén náluk, mikor minden jóra való gazdaember otthon a földjén, a háza körül munkálkodik. Erre azután János gazda elpanaszolta nagy nyomorúságát és kérte a rokonokat, hogy segítsenek rajta. Csak száz forintra volna szüksége, kamatostul visszafizeti, de tegyék meg a kérését.

No csak ez kellett neki. Majd ők kölcsönöznek egy tönkrement embernek, a ki elherdálta szép földjét, uzsorások kezére játszotta a vagyonát és koldusbotra juttatta a családját? Nem, mondták, ilyen embernek ők nem kölcsönöznek. Ki áll jól érte, hogy visszakapják a pénzt?

János gazda most már nagy szomoruan, de

sietve hagyta el a szivtelen embereket és nem tudta, hogy mitévő legyen ebben a nagy nyomorúságban. Így, a mint már két napja vándorolt, egyszerre csak egy nagy hegyhez ért és a nagy hegyen egy nagy erdőségbe, ott pedig egy vén fához, a hol letelepedett.

— Istenem, Istenem, most már csak te segíthetsz rajtam, — mondta, — most már csak te tudod, kitől kapok én száz forintot.

És a mint így buslakodik, egyszerre felkiált.

— Hopp, megvan. Azaz, hogy nincs még meg, de megpróbáljuk! Meglátom, igaz-e a sok história a Répacsősszel.

És erre mind a négy égitáj felé elkezdett kiáltani.

— Répacsősz! — Répacsősz! — Répacsősz!
— Répacsősz!

És a mint így kiáltotta, egyszerre csak, mintha megdördült volna valami mögötte, hangokat hallott és egyben egy hatalmas ütés érte a tarkóján.

— Te féreg! Hogy merészkedel ezen az átkozott csufnéven szólítani engem birodalmam kellős közepén? Eltapossalak tán, mint valami gilisztát?

A paraszt megijedt ugyan, de nem vesztette el a lélekjelenlétét, hanem azért tisztességtudóan így felelt:

— Nem bánom, kérem szépen, ha el is tetszik engem taposni, tessék ha megérdemlem, csak arra kérem a nagyságos szellem urat, hogy a feleségemről meg a négy éhes gyermekemről gondoskodják!

Ezzel azután feltápáskodott, mert a szellem oly erővel csapott a nyakába, hogy elterült elébb a földön.

— Bocsánatot kérek, — mondta tovább, — de nem volt szerencsém eddig ismerni és nem tudtam a tisztességesebbik nevét, hát így bátorkodtam hívni.

— És mit akarsz, hogy hívtál, — kérde most már békülékenyebben a szellem.

János gazda erre kipakkolta egész keserűségét. Olyan megindítóan tudott beszélni, hogy a szellemnek két könnycsepp gördült ki a szeméből és ez a két könnycsepp akkora volt, hogy legördülve a földre záporosóvé változott.

Elmondta hát János gazda egész nyomorusága történetét. Mint égett el a háza, mind döglöttek meg sorra az egész nyáj, mind a marhája, hogyan verte el a jég a termését és végül, mint betegedett meg előbb a családja, azután ő, hogy nem maradt kenyérkereső. Azt is elmondta, hogy a lelketlen rokonok hogyan adták ki az útját és hogy száz forint mennyire megsegitené. Végül Répacsőst kérte meg, hogy adjon néki száz pengőt.

A szellem igen sajnálkozott, de a szívtelen rokonokra igen-igen haragudott. Így szólt hát János gazdához.

— Jó, hát segíték rajtad, de mivel biztosítasz arról, hogy visszkapom a száz forintot?

— Ha neked a szavam nem elég, más biztosítékot nem adhatok — mondta János gazda.

— Jó, jó, de már eleget csalódtam az emberek ígéretében. Dehát téged sajnállak és segíték is majd rajtad. Jer utánam.

És ezzel elindult befelé a rengetegbe, utat csinálva János gazdának is a sűrű bozótok között, melyek mögöttük bezárultak úgy, hogy senki se láthatta, hogy itt járt valaki. Azután egy sziklauthoz értek, mely lefelé vezetett a mélybe. Mentek, mentek és mind sötétebb lett körülöttük. Végül valószínű éjszaka vette őket körül. János gazda csak ment előre, de nem látott egy szemernyit sem. Annyit érzett, ha kinyújtotta a karját, hogy sziklák között haladnak és lejtősen visz az út. Már-már félni kezdett, azt hitte, hogy a szellem valami csalafintaságot követ el ellene, de végre megkönnyebbülten lélegzett fel, világosságot vett észre és valóban nemsokára a folyosónak a végére értek.

Nagy tűz lobogott itt és körös-körül halomba hevert a sok ezüst. Zsákszámmra volt itt pénz és más egyéb kincs, az egyik sarokban pedig az a néhány száz pengő, melyet a nemrégiben póruljárt szerencsekovács hagyott itt.

— Itt van a pénz, válassz! Számlálj ki belőle száz pengőt, de eggyel se többet, ott van egy kis zsák és azután viheted. De előbb erre a papirra adj írást róla, hogy száz ezüstforintot kapsz kölcsön és hogy három év múlva az illő kamatokkal együtt visszafizeted.

János gazda megírta az adósságlevelet és azután nagy boldogan elindult. Nem is volt az út olyan hosszú, mint a milyennek idejövet látszott, hanem a mikor kiért a napfényre, úgy nézett körül, mint a ki álmából ébredt. Tapogatta magát, meg a zacskó pénzt és szinte nem is merte elhinni, hogy mindez valóság, hogy ő most nem álmodik.

Hazaérve a felesége örömprepsve fogadta, mikor megtudta, hogy pénzt hoz a férje. Kérdezte, hogy kitől kapta, a rokonoktól-e? János gazda persze nem árulta el, hogy Répacsősz segített rajta és ráhagyta, hogy a rokonoktól.

— Az isten fizesse meg nekik, a mit velünk tettek — kiáltott fel az asszony és ezután minden nap a gyerekeivel együtt foháskodtak, hogy isten fizesse meg a rokonoknak azt, a mit velük tettek.

— No akkor szépen megfizeti nekik — gondolta János gazda, de nem szólt erről egy szót sem. Hanem vett a pénzen bérbe egy kis házat, egy kis földet és néhány barmot is vett.

De mintha az Isten különösen kiszemelte volna János gazdát, földje volt a legtermékenyebb, marhái a legszaporábbak, háza a legboldogabb. Egy esztendő elmúltával már megvásárolta volt a házat is, a földet is, de még új földekkel is gyarapította a vagyonát és mert dolgos, szorgalmas, becsületes ember volt, rövidesen ő lett faluja legelső polgára és harmadévre a falubeliek nagyon megtisztelték, megválasztották községi birónak.

Mikor azután a három esztendő lejárt, így szólt János gazda a feleségéhez:

— No, anyjuk, pakold fel a gyerekeket, csomagolj be elemőzsiát, ozt el fogunk menni az adósságot kifizetni.

— Ugy, ugy — mondta az asszony — erről nem szabad megfeledkezni. Ha már olyan jók voltak a rokonaink, hogy segítettek, mi se legyünk méltatlanok a jóságukra, az Isten is fizesse meg nekik, a mi jót velünk tettek.

Erre azután felpakolt az egész család, János gazda a kis zacskót megtömte száz ezüsttel, meg a kamatokkal, a mik dukáltak érte és ezzel elindultak.

Egyszerre csak Répacsősz nagy hegyéhez értek. Itt, mikor az erdőbe értek, János gazda leültette őket a pázsitra és meghagyta, hogy várjanak rá. Megkereste, hogy körülbelül merre lehet az út Répacsőszhöz és elindult. De mikor a szikla-uthoz ért, egy hatalmas kötömb feküdt az uton, mely az egész bejárást elzárta. Hát biz itt nem lehetett bemenni. Elkezdett kopogni a sziklán, kopogott, kopogott, de bizony semmi válasz sem érkezett.

— Halló, halló szellem — kiáltotta — elhoztam az adósságomat a kamatokkal.

De nem kapott feleletet.

Visszament hát a családjához és bizony bosszankodott. Mikor azután a felesége megkérdezte, hogy mi történt, amiért olyan lehangolt, elmondotta János gazda, hogy bizony nem a rokonok segítettek rajta, hanem Répacsősz és ma járt le az adóssága, ő pedig nem tud fizetni, mert nem találta a hitelezőjét. Nagyon bosszankodott, mert attól félt, hogy Répacsősz még azt hiszi, hogy nem akar fizetni. Odament az erdő szélére is János gazda és hangosan kiáltotta:

— Szellem, fizetni jöttem!

Hát egyszerre csak repül egy darab papír épp János keze közé. Mit gondoltok mi volt ráírva. Bizony a János gazda adósságlevele volt azzal a felirással, hogy KIFIZETVE! Nosza volt öröm, most

már látták, hogy Répacsősz tudta szándékukat és így hálálta meg.

Erre azután fogták magukat és most már csak azért is, hogy a kőszivü rokonokat megbosszantsák szerencsájükkal, elmentek azokhoz látogatóba. De furcsa meglepetés érte őket. A régi lakásban új emberek laktak és valahol a falu végén egy ócska putriban tengődtek a valaha gazdag rokonok.

— Hej, hej — gondolta János gazda — ezeknek ugyancsak megfizetett az Isten!

De mert nem volt rossz ember se János gazda, se a felesége, azt a pénzt, a mit kamatok fejében kellett volna fizetni Répacsősznek, vagy huszonöt forintot, azt a szerencsétlenül járt rokonaiknak adták, a kiket ez a kevés pénz bizony váratlanul megsegített.

János gazda ezután visszaindult falujába a családjával és Répacsősz emlékét áldva, tán még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A póruljárt Szarvas ügyész ur.

Hosszu ideig nem mutatkozott megint a földön Répacsősz, mikor egyszer ismét kedveszottyant az emberek megtréfálására. Egy szegény zarándok kámzsáját ölté magára és annak képében indult utnak.

Amint így ment, mendegélt, hát jött vele szemben egy uri hintó négy fekete lóval, a bakon

aranypaszomántos kocsissal, a kocsiban egy potrohos, felfujt urral és egy kiaszott vékony asszonnyal, a kik mind nagy gögösen hajtottak az uton, csak egy fiatal legény ült kedélyesen és mosolyogva, szintén aranyzsinóros ruhában ugyan, a kocsi mögötti ülőn.

A bakon a kocsis olyan peczkesen hajtotta a négy lovat, mintha csontot nyelt volna és az akadályozná, hogy meghajlitsa a derekát, a kocsiban ülők pedig egyszerűen nem voltak hajlandók tudomásul venni, hogy más ember is van rajtuk kívül a világon.

Mikor a zarándokhoz közelebb érkeztek, odaszólt a kocsisnak a kövér ur :

— Hallod-e, kérdezd meg ezt a csavargót, meddig tart még, a mig a városba érünk.

A kocsis erre az ostorával odacsördített a zarándok orra alá.

— Hé, te semmiházi, mennyire van ide a város ?

A hegyi szellemet kissé meglepte ez a durva érdeklődés és így szólt :

— Semmivel sem tart tovább innen oda, mint onnan ide.

— Ne tréfálj, mert a nyakadba csörditek. Az uram kérdezteti, mennyire van innen a város !

— Megmondtam már. Ha pedig az urad akar valamit, szóljon maga, nem kopik el tőle a szája. Magad pedig ne lóbálódz azzal az ostorral, mert orron ütlek, hogy uborka lesz belőle.

Volt erre nagy szörnyűködés. Az ur a kocsiban majd megpukkadt a dühtől, csak a legény, a kocsi mögött, az mulatott igen jól ezen az eseten.

— Hogy merészkedel így beszélni — rikácsolta a kövér ember. — Tudod-e, kivel állasz szemközt.

— Nem tudom én, de nem is vagyok rá kíváncsi. Nem én állítottam meg kendteket. Ez a paraszt itt — és ezzel egy hosszú bottal oldalba bökte a kocsist, — az orrom alá suhogtatott az ostorával.

— Na hát hallatlan, — kiáltott az ur, — azt mondja nekem „kend“! Tudod-e szemtelen, hogy Szarvas ügyésszel állasz szemközt?

— Engedelmet, az nem látszik meg az uron. A homlokán se, mert az sima, a hasán se, mert nem minden hájas ember ügyész. De, hogyha az urnak nem tetszik szólni, ott van mellette a ténsasszony, az is szólhat.

— Mit? Még hogy ténsasszony? Én — sivákolta a sovány asszony, — énnekem, a nemes és nagyságos Nády lánynak? Semmirekelő te, hogy merészkedtél ilyet mondani? Üss a nyaka közé János — kiáltotta a kocsisnak — hadd tanuljon tisztességet ez a kámzsás vén paraszt!

A kocsis épp felkapta az ostort, de erre már egy szempillantás alatt felkapta a botját a zarándok is és orron ütötte a kocsist, hogy annak úgy felpuffadt az orra, mintha egy nagy uborka lett volna, azután fejen ütötte a kövér urat, a kinek két szép szarvas agancs bujt ki erre a homlokán, végül pedig derékon csapta a sovány Nády nemesasszonyt, hogy az egyszeriben két fejjel megnyult és így még soványabb lett és most már egészen úgy nézett ki, nem mint egy Nády kisasszony, hanem mint valami nádszál-kisasszony.

Erre azután felvette igazi alakját Répacsősz és rárivallt a póruljártakra.

— Tanuljátok meg, hogy nem a ruha teszi az embert, semmirekelő himpellérek. Ezeket az emlékeket pedig meghagyom nektek örökbe.

Ezzel eltűnt.

A kocsis ijedten vágott a lovak közé, hogy a városba érjenek és ott meggyógyíttassák magukat, de ekkor egyszerre megszakadtak az istrángok. Szidták, átkozták Répacsősz, de nem tehettek mást, elszalajtották az inast, ki a hátsó ülésen mindezekben jól mulatott, hogy hozzon a városból kovácsot, a ki segít rajtuk.

A fiatal legény el is indult, hanem egyszerre előtte állt Répacsősz. A legény előbb megijedt, mert azt hitte, őt is meg akarja rontani a szellem, de az nyájasan beszélt hozzá és még meg is ajándékozta egy zacskó arannyal, de megtiltotta, hogy visszamenjen az urasághoz. A legény erre örömet ráállt, mert most már annyi pénze volt, hogy nem volt szüksége inasnak menni.

Répacsősz pedig ekkor hatalmas záporosót zuditott az uton rekedt ügyészék nyakába és ők kénytelenek voltak hajnalig tűrni a zuhogó ferge-teget és legfőlebb azzal vigasztalódtak, hogy a kocsis az orrát fogdosta, mely olyan volt, mint egy iborka, Nády kisasszony, ha szólni akart az ügyésznek, mélyen le kellett hajolnia, úgy megnyit, Szarvas ur pedig az agancsait tapogathatt. Most már igazán meglátszott rajta, hogy szarvas

Répacsősz, a gazdag paraszt meg a fla.

Répacsősz kíváncsi volt megint egyszer, hogy mi ujság lenne a földön. Elindult és ment, mendegélt a faluk felé és figyelte az embereket. Számtalan tréfát követett el, a miken azután jól mulatott, de nagyon sok jótéteményért is áldották az emberek. Így mendegélt, forró nyárban és néha csak úgy csurgott róla a viz a nagy melegtől. Levetette hát a gunyáját és a vállára vetve haladt, mignem egy faluba ért.

Itt, elgyötörve a fáradtságtól, bekopogott egy ház ajtaján, de csak nagysokára hallotta, hogy valaki jön. Egy kis parasztfiu nyitott neki ajtót és mert nagyon szegényesen volt öltözve, durván rárivallt:

— Mi kell?

Répacsősz nagyot nézett, hogy ez a kis fiu milyen kemény hangon szól hozzá és alázatos hangon mondta:

— Alássan könyörgöm, szegény vándor vagyok. elcsigázott a szomjuság, egy korty vizet innék.

— Na hallja, azért nem kellett volna ide becsengetni, nem utszéli czigányok laknak itt. Ott a patak, igyék abból.

Répacsősz, ámbátor nem szokta, kijött erre a szemtelen feleletre a sodrából és képen nyalta a fiut úgy, hogy az csak úgy pöndörített.

sivákolni éktelenül, szinte azt hitte volna az ember, hogy a tető ég felette. Fogta az arcát és keserves orditozással rohant be az anyjához, a ki mikor meghallotta, hogy mi történt rettentő haraggal rohant ki a házból és elszabadítva a lánczról a házörző-ebet utána rohant a koldusnak. Persze, mikor kiért nem látta sehol a szegény embert, de sulyos átkokat küldött a fejére.

— Az isten verje meg a vén bitangot, ide kell becsengetnie vizért, még, hogy az én fiam szolgálja ki! És megüti, mert nem áll oda akár-melyik koldus inasának, — sipitozta, de a szomszédok titkon nagyon örültek, mikor meghallották, hogy mi történt, mert az egész családot szörnyen utálták, olyan kiállhatatlan, kapzsi, gonosz emberek voltak azok.

Persze csak titokban örültek ennek, mert mutatni az örömet féltek, attól tartván, hogy majd még bosszut áll rajtuk a gazdag paraszt. Tudta mindenki, hogy a gonoszságán gazdagodott meg, azon, hogy szegény embereket kiturt, kiuzsorázott a vagyonából, hogy még a lelkét is árendába bocsájtotta volna, ha pénzt kapott volna érte.

Tudta mindenki jól, hogy neki csak a saját személye szent, no meg, hogy a családját nem hagyta, bár azt sem szeretetből, csak gögből mások iránt. Tudták ők azt nagyon jól, hogy a gyerek mennyi verést kap és azt is tudták, hogy a paraszt meg-megszokta verni a feleségét.

Szörnyen gonosz ember volt ez a paraszt. Már kicsi korában a falu rosszának nevezték, olyan csintalan volt és elvetemült annyira, hogy

egész falujának réme volt. Akárhányszor a felhordott gabonában tűz ütött ki és senki sem tudta, senki sem látta, hogyan keletkezett a tűz, meg volt mindenki szentül győződve róla, hogy ő tette, a gonosz Mihály. Mikor azután már nagyobbka legény lett, lányok, legények iszonyattal látták, hogyha csak közeledett is feléjük, de persze ezt senki neki meg nem merte mondani, mert erősebb volt mindnyájuknál és sokkal kegyetlenebb. Tudták jól, hogy egy iczurka-piczurka kis sértésért még évek hosszú során is bosszut áll.

Ő is tudta, mennyire rettegnek tőle és pávás kevélységgel járt az utcán, uraskodott és zsarnoka volt a falujának.

Egyszer azután az történt, hogy egy mulatságon szemet vetett egy lányra, a ki azonban nem akart vele tánczba állni, hanem egy másik legénnyel. Ez mód felett felingerelte a gonosz Mihályt és kikezdett a másik legénnyel, a ki most már szégyenszemre sem hagyhatta magát és gorombán visszafelelt neki. Erre felemelte hatalmas öklét Mihály és arczába csapott a legénynek. Az megtántorodott az ütestől, de visszavágott amugy istenigazában. Iszonyatos rémület vett erőt az embereken. Még addig soha senki Mihályt megütni nem merte, pedig az már sokat megvert és most az ellenfele nála sokkal gyengébb legény volt. Félve várt mindenki, hogy mi lesz most.

Mihály mikor magához tért kissé a szédülésből, a mi elfogta az elkeseredett ütés nyomán, nagyot hördült és újra a legény felé vágott, de az ügyesen kisiklott a halálos ütés elől és teljes

erejével orron ütötte Mihályt. Ennek eleredt az orra vére.

Hogy a vérét meglátta, elkeseredetten kapta fel a kését és azzal sujtott a másik felé. Mikor ezt a lány meglátta, a kiért verekedtek, ijedten ugrott közbe, hogy szétválassza őket, de bár megtudta az ütés erejét tompítani, a kés lesujtott és végighasította a lány vállát.

Nosza erre, hogy a lány megsebesült, felordított az egész gyülekezet s mert azt hitték, hogy szándékosan támadt Mihály a lányra, a hány legény csak volt, székekkel, botokkal, bicskákkal rárontottak Mihályra és úgy elagyabugyálták, úgy elverték, hogy minden csontja csak úgy ropogott és hogy a falurossza, vérző fejjel és orral, sebes háttal félig agyonverve futva volt kénytelen elmene-külni a csatatérről.

Ettől a naptól kezdve vége volt Mihály tekintélyének. Majd egy hétig kellett feküdnie, hogy kiheverje az ütlegeket, meg a bicskák nyomait és azután is, hogy felkelt, az egész teste, de még az arcza is megspékelve néhány forradással úgy, hogy a gyerekek is, persze csak nagy messziről, csufolták, gunyolták, hogy:

Nagy legény volt a Mihály, földig ért a lába
Erőre hét határban nem volt neki párja,
Mihály mégis kikapott, kikapott a bálon,
Most mutasd meg, nagy Mihály, ki legény a gáton!

Persze ezen dühöngött Mihály, de a gyerekek csak messziről merték énekelni ezt, úgy, hogy nem érte utól őket és ha követ hajított rájuk

lehasaltak a fübe és nem talált a kő. Máskor meg éj idején az ablaka alá lopóztak a legények és ott hangzott fel a gúnyvers.

Nem volt maradása Mihálynak, átment a másik faluba, ott azután elvitték katonának és hogy visszajött, hozott magának asszonyt is a házhoz. Az apja meghalt, rámaradt jó summa pénz és aztán abból kegyetlenséggel, kapzsisággal egész vagyont teremtett.

Répacsősznek mindezt elmondták a szomszédok. Tudniillik, mikor Répacsősz eltűnt a ház elől, tovább folytatta útját és bekopogott a szomszéd ajtón. Ott szegényebb emberek laktak, de mikor meglátták az öreg, elcsigázott embert, nemcsak hogy vízzel kínálták, de kényszerítették, hogy beljebb kerüljön, hogy lepihenjen, hogy velük egyék, egyszóval úgy bántak vele, a hogy jó emberek a szegény és öreg emberrel kell, hogy bánjanak.

Jól is esett Répacsősznek ez a szeretet és az a nagy békesség, a mely ebben a házban honolt.

Estefelé kiment az utra, hát látta, hogy a gonosz Mihály fia abban mesterkedik, hogy az alkonyodó sötétségen kötelet feszít keresztben az utra. Ezt azért tette a kis bitang, hogyha arra megy ám majd valaki, hát megbotoljon és elessék. Ugy is volt.

Egy idősebb parasztasszony jött és a hátán venyigét hozott. Gyanutlanul ment, míg egyszerre csak a kötélhez ért, megbotlott és elesett. A fiu ezen iszonyuakat kaczagott, de a szegény öreg

asszony nagyon megütötte magát és még a venyigék is szétestek, hogy az egésztest nagy fáradsággal újra kellett összeszednie.

Haragudott ezért a gonoszságért Répacsősz és elhatározta, hogy megbünteti a fiút.

A mint a fiu megint leste, hogy mikor jön valaki, egyszerre csak egy nagy fekete kutya ugrott ki szörnyű ugatással a bokorból és egyenesen a fiura rohant csattogó fogakkal.

A fiu persze ezen annyira megijedt, hogy mindenről megfeledkezve nekiiramodott az utnak és futni kezdett.

Hát a mint a kötélhez ért egyszerre csak zsupsz! bukfenczezett egy nagyot és épp ugy esett, hogy a szeme, szája tele lett sárral. A kutya pedig neki ugrott, felhasította a nadrágját, beléje is harapott és azzal elszaladt.

A fiu persze éktelenül orditozott ugy, hogy az anyja, meg az apja is, a ki már hazaért a munkából, kifutottak. Persze ők sem látták a kötelet és mikor a fiukhoz értek, a ki hasra terülve bőgött a földön, mind a ketten szintén elvágódtak.

Nosza Répacsősz ezen nagyokat kaczagott, hogy még a könyei is kicsordultak, de bezzeg nem kaczagott a paraszt meg a felesége, a ki dühökben, a helyett hogy segítettek volna a fiukon, most kétoldalt álltak neki és kezdték elagyabugyálni. Hát mikor észrevették, hogy végig van hasítva a nadrágja, akkor jött csak a hadd el hadd.

Répacsősz este azután hazament vendéglátói-

hoz és elmondta nekik, hogy mi történt. Persze azt elhallgatta, hogy a kutyát ő uszította a fiura, de nagyon jól mulatott mindenki ezen a történeten. Csufozták is a fiut másnap a többi gyerekek, hogy a ki másnak vermet ás, maga esik bele.

A gonosz Mihály azután elcsendesedett, Répacsősz is folytatta az utját.

Ment határokon, megyéken át, figyelte az embereket, büntetett és jutalmazott. Járt-kelt sok ideig és azután egyszer megint visszakerült abba a faluba, a hol a gonosz Mihály lakott. Betért azokhoz a jószívű emberekhez, a hol azelőtt megszállt, hát ott nagy sirás-rivás, nagy kétségbeesés fogadta.

Megkérdezte, hogy miért busulnak úgy.

— Hogyne busulnék, hogy is ne busulnánk mindnyájan, mikor ez az istenverte Mihály most elárverezteti azt a kis földünket, a mink van, még azt a gabonát is, a mit már learattunk, a miből télen át éltünk volna.

— Hát miért árverezteti el? — kérdezte Répacsősz.

— Azért, mert néhány száz koronával tartozunk neki, igaz, hogy már évek óta, de folyton törlesztettünk becsülettel és most, hogy betegség volt a háznál, meg hogy nagyon szükiben voltunk a pénznek, nem fizettünk két hónapon át, elárverezteti a földünket.

— Hát mit lehet itt tenni?.

— Semmit sem lehet, — mondta kétségbeesetten a szegény ember, itt már semmi sem segít, holnap dobra verik a földet és más által

ő maga fogja ezt a kis földet is megvenni. Maholnap nem lesz másnak földje az egész határban, csak a gonosz Mihálynak.

Erre megszólalt a szegény ember felesége is :

— Pedig nincs nála istentelenebb, gonoszabb ember széles e föld hátán. Meséket lehetne mondani a gonoszságáról, a rossz szivéről és mégis csak őt segíti az Isten, másokat meg, szegény, jámbor embereket, csak folyton sujt.

— Nem szabad zugolódni Isten ellen, — mondta szeliden Répacsősz, — eljön még a gonosz Mihálynak is az ideje és akkor nagyon keményen fog esni neki a büntetés.

— Igen, de addig mi éhen veszünk, — kesergett az asszony.

— Nem vesztek éhen, gyermekeim, — mondta ismét Répacsősz. Ugy-e legény korában is egyszerre szakadt rá az átok, hogy el kellett bujdosnia ; hagyjátok csak, mindenki megkapja tettei jutalmát. Ne csüggedjeteK és bizzatok Istenben. Ne azért fohászkodjateK, hogy őt, a rosszat büntesse meg, hanem azért fohászkodjateK, hogy benneteket segítsen meg.

— Hisz azt tesszük, jó öreg, — mondta a gazda.

— Helyesen is, gyermekeim, mert a büntetés megjön magától és benneteket nem segít az, ha Mihályt bünteti az Isten. Ti csak magatokra gondoltok, de szeressétek embertársaitokat úgy, a hogy magatokat szeretitek.

A kétségbeesett emberek egész megvigasztalódtak Répacsősz bölcs szavain és másnap nem

jajveszékeltek, nem siránkoztak, mikor elárverezték a földjüket.

Mihály kevélyesen és gőgösen nézett rájuk és gunyosan mosolygott, mikor látta szomoru arcukat. Hanem egyszerre észrevette Répacsősz, a ki a két szegény ember mögött állott és mereven, de jószágosan nézett Mihályra.

A csodálatosan jószágos szemek, a melyek mégis szigorúságot és haragot löveltek feléje annyira megzavarták a kevély Mihályt, hogy a koldusrongyokba öltözött Répacsősz előtt alázatosan megemelte a kalapját.

Ezen a csodán mindenki bámult, csak Répacsősz mosolygott elégedetten. Látta már most, hogy Mihály nem egészen elveszett ember, csak a rossz természete urrá lett a jó tulajdonságain.

Persze az emberek, a kik látták Mihály zavart alázatosságát nagy tisztelettel néztek az öreg vándorra, mert érezték, hogy ez valami különös ember.

A szegény ember meg a felesége Répacsősz-szel hazaértek, azután beesteledett és lefeküdtek aludni. Egyszerre csak beborult az ég, dörgött és villámlott és a mint kinéztek ijedten az emberek az ablakon, hát látták, hogy a nélkül, hogy csak egy csepp eső is esett volna, a magas égből lecsapott egy villám és épp abba a kazalba csapott, mely a szegény ember elárverezett földjén állt.

Magas lobogó lánggal csapott fel a tűz a kazalból és egy égő zsarátnokot a felkerekedő szél átvitt a gonosz Mihály másik földjére is, a

hol sorra egymásután, mint őrtüzek a sötét éjben, magas tűzoszlopokban lángoltak fel az égő kazlak.

Nagy rémület vett erőt az embereken.

Csőbrökben, vödörökben vizet merve rohantak a földek felé, egyrészt, mert a maguk földjeit féltették az istencsapása elől, másrészt mert sajnálták a sok elvesző gabonát. Nem Mihály földjét és vagyonát féltették, hanem a földet, a mely termette a felhalmozott kazlak magvát, a termést, mely Isten áldása volt.

Mihály félig örülten rohant el hazulról, mikor látta, hogy a földjei égnek, de hiába volt minden, mire az emberek a szántóföldekhez értek volna, mire Mihály odaérkezett, nagy-nagy területen lepörkölődött minden és az égő fáklyák fényénél látták, hogy egy szemernyit sem lehet már megmenteni. Nagy messze területeken lángolt a föld és nem lehetett a lángokon keresztül látni, áthatolni pedig még sokkal nagyobb lehetetlenség lett volna. Tehetetlenül nézték, hogy harapózik a tűz, hogy pattognak a magvak és hogyan kap be a láng egész területekbe, melyek még le se voltak aratva. Égett a föld.

Mihály kétségbeesetten akart nekirontani a ropogó lángtengernek, de az emberek úgy tartották vissza az örjöngőt. Az egész falu ott állott a lángoló földek előtt jajveszékelve, siránkozva, mert látták, hogy az ő kis vagyonkájuk is elpusztul itt az elemek haragjában.

Egyszerre csak az égből zuhogó eső öntötte el a vidéket és néhány percz alatt eloltotta az egész tüzet. Örömrivalgással fogadták az emberek

ezt az isteni segítséget és fáklyafény mellett rohantak keresztül a még füstölgő földeken.

Hát csodák csodájára, mi történt!

Csak addig égett el a sok-sok vetemény, csak addig perzselődtek el a földek, a meddig Mihály földjei tartottak. Azontul, a mint belé akart harapózni a láng a más vagyonába, az eleredt eső eloltotta a tüzet. Egyetlen hálaadó örömrivalgásba törtek ki az emberek és egymás nyakába borulva sirtak az örömtől. Most már mindenki látta, hogy Mihály a gonoszságáért bűnhődött. Mindenki örült, mindenki vigadt, csak Mihály, a ki azelőtt gunyosan és kevély mosolygással szokta nézni a mások szenvedését ült szétiláltan, feldultan maga elé meredve egy kövön és most először életében sirt, sirt keservesen.

Az emberek pedig, a kiknek ő eddig egész életében csak keserüséget és bajt, meg fájdalmat okozott, jó szívvvel mentek hozzá és vigasztalták, bátorították.

Ekkor érkezett ki a felesége a földekre.

Ő volt az egyetlen, a ki eddig nem volt kint a mezőkön. Azt hitte, hogy a mások földje ég és nem törődött vele, de mert kíváncsi volt és félt tőle, hogy az ő földjükbe is belékap a tűz, befogatta fiával a homokfutót és kimentek ketten a mezőre. Legény, béres már mind kint volt az oltásnál, hát maga a fiu hajtott.

De bezzeg nagy volt a kétségbeesése, mikor hallotta, hogy mi történt. Mire ő kiért a földekre, már el is állt a zápor, már meg is nézték az emberek a fáklyák fényénél, hogy mekkora a kár, már a hold is kisütött.

Hogy kiért az asszony és a földjük szélén meglátta az urát busan, körülötte meg a vidám embereket, megértett mindent és sirva vetette magát a földre és átkozva szidta az Istent, a ki rájuk küldte ezt a csapást.

— Ne átkozd az Istent, — mondta komoran a férje, — büntetés volt ez, a mi gonoszságunkért. Ne átkozd Istent, hanem köszönd neki, hogy csak ennyire sujtott, hogy hagyott erőt és egészséget, hogy hagyott még annyit, a miből újra talpra állhatunk.

Az asszony még jajveszékelt ugyan, de látva, hogy az ura megnyugodott hosszas szepegés után, ő is elcsendesedve leült az ura mellé. Az egész falu népe, ezek a jó emberek, részvéttel állották körül őket, pedig alig volt közöttük egy-kettő, a kinek életében nem tett volna valami rosszat a gonosz Mihály. Már hajnalodni kezdett, mikor a népség felkerekedett és hazafelé indult, de nem-sokára a parasztok és földmivesek újra visszatértek, hogy munkába álljanak.

Mihály és a felesége lesujtva értek haza, a szegény szomszéd és a felesége pedig beismerték egymásnak, hogy csak a jó Isten mentette meg őket ettől a csapástól, mert százszorosan fájt volna nekik, ha az ő földjük lett volna még akkor, a föld, mikor a villám felgyújtotta.

— Lám, mondotta az ember, — igaza volt a vén zarándoknak, mindenkit utólér az Isten keze. Az Isten nem bottal ver.

— Kiváncsi vagyok, mit csinál most otthon, — mondotta az asszony, mert mindenki itt künn

volt a mezőn és csak ő, a ki máskor mindenütt ott van, most nem jött ki.

— Öreg ember már az, — mondta a szegény ember, — nem tud már az ilyen későn éjszakában kijárni. Talán fel sem ébredt, mikor kiütött a tűz.

— Nem hiszem én, — mondta az asszony, — fenn volt az, hallottam künn a csűrben fel-alá járkált és hangosan mormogott.

— Imádkozott valószínűleg.

— Dehát akkor fenn volt, mikor a tűz kiütött és akkora lármára csak felébredhetett volna, még akkor is, ha alszik.

— Hagyd el, mondta a férfi, szerencse, hogy nem miénk már a föld.

— Hiszen jó, jó, — mondta az asszony, — de nekem valami furcsa sejtelmem van, az az idegen nekem olyan csodálatos, olyan rejtelmes.

— Elég az hozzá, hogy jó ember és szent ember, meglátjuk majd, mit csinál otthon.

Ezzel azután a szegény emberek hazaértek, de hát nem akarták zavarni az öreget, nem mentek megnézni, hogy mit csinál és nem siettek elmondani néki, hogy mi történt.

De már későre járt az idő, mert erősen dél felé járt a reggel, és az öreg ember még mindig nem jött elő.

Erre már aztán türelmetlen lett a szegény ember is, a felesége is és kimentek a csűrbe, hogy megnézzék mit csinál. Hát sehol sem lelték. Keresték, kutatták mindenütt, csak nem találták. Végre azután meglátták a görbült, hosszú vándorbotját és azon a tarisznyáját.

Odasiettek a tarisznyához, de mikor leakasztának a botról olyan nehéz volt, hogy az asszony maga nem bírta, hát odament a férje is, hogy segítsen.

Ámde, mikor emelik csengést hallanak. Csodálkozva tették le a földre és hogy kinyitják egy csomó arany gurult ki belőle.

Nosza álmétkodtak a szegény ember meg a felesége. Bevitték a csürből a tarisznyát a házba és kiüritették, hát az alján találtak egy írást, melyen ez volt írva:

Istenfélő és jámbor emberek vagytok, lássátok ti és minden utódotok, lássa az egész világ, hogy Isten nem hagyja el azokat, a kik jók és hüek hozzá és azokat, a kik őt szeretik. Ez a tarisznya, ez a koldustarisznya legyen tiétek mindazzal, a mi benne van és tanuljátok meg és tanítsátok embertársaitokat is arra, hogy sokszor egy koldustarisznyában több kincs rejlik, mint egy szekérderekra való vagyonban, aranyban.

Ennek a csodának a hire hamar szétfutott és elterjedt a hire annak is, hogy az öreg ember nem lehetett más, mint Répacsősz.

A szegény ember boldog volt és megtízszereződött a vagyona rövid időn belül, de a gazdag ember nagyon le volt sujtva, nagyon ki volt forgatva minden vagyonából.

Érezte ő is, hogy Isten megverte kevélységeért és nem zugolódott, nem panaszkodott a csapás miatt, de még a feleségének is megtiltotta a sok jajgatást. Jámbor ember lett, dolgozott, munkál-

kodott úgy, hogy nemsokára megszédte szépen magát és évre rá, hogy a nagy földek ismét termettek, hozzájutott a vagyonához, a mit ügyesen, becsülettel használt fel, hogy mindenki megszerette, de még a fiát is úgy nevelte, hogy a legderekabb legény lett a faluban.

Igy nevelt embert a gonosz Mihályból Répacsősz igazságszeretete, de mikor látta, hogy Mihály magábaszállt, ő volt az első, a ki segítségére sietette, mert jóidővel, alkalmas esőssel ő tette gazdaggá a termését.

Azon a környéken még ma is áldják Répacsősz emlékét.

Répacsősz és a szegény kis lány.

Répacsősz már nagyon régen nem volt a földön. Visszavonult hegyi-birodalmába és ott igazgatta a törpék hadát, a kik most már egészen másfajta emberkékké váltak, mint azelőtt voltak.

Igaz, hogy most is sokat csintalankodtak, hiszen semmi gondjuk se volt, lehettek vigak mindig, de azért most már leginkább csak egymás között üzték tréfaikat, most már nem bosszantották ok nélkül és kártékonyan az embereket.

Sok-sok vagyon gyült ám össze a hegy gyomrában. Most különösen. A törpék mindig szorgalmasak voltak és Répacsősz maga is dolgozott.

Ő egy maga többet dolgozott egy nap alatt, mint hét törpe hét hét alatt; mekkora kincs gyűlt hát össze, különösen, hogy most Répacsősz nem járt ki a hegyből és sehol sem hagyott valamit a sok vagyonból.

Otthon volt és nem törődött semmivel. Hargudott is az emberekre, mert rosszul esett neki, hogy oly sok rosszaság van itt a földön és, hogy száz embert kellett mindig megbüntetnie, míg egy megjutalmazásra érdemes jó embert talált.

Kikijárt néha az erdőségbe és ez volt egyetlen szórakozása. Hallgatta a madarak sokhangú éneklését, a zugó-búgó erdősusogást, gyönyörködött a virágokban a nehéz levelű gyönyörű fákban, de semmit sem törődött az emberekkel. Sokszor volt úgy, hogy nem ment soká az emberek közé, de oly soká mint most, még sohasem maradt tőlük távol.

Szinte elfeledték és már csak a mesékben élt Répacsősz. De élénken emlékeztek rá, hogy minő csodálatos események fűződtek a nevéhez és nagyon jól érezte mindenki, hogy nem tűnt el ő egészen, csak nem mutatkozik.

A mint egyszer Répacsősz így az erdőben pihent, hát nem messze tőle látja, hogy egy szegény kis lány ül, karjára szegényes batyu van felfűzve és pityereg szörnyen keservesen.

Répacsősz felkönyökölt a magas fűben és érdeklődve nézte a kis lánykát, sőt szánakozva látta, mint patakanak a könyei.

Gondolta magában, hogy igen nagy bánata lehet ennek a kis lánynak, ha úgy sir és már az

is nagyon feltűnt, hogy egyedül ült a rengeteg nagy erdő szélétől nem messze és ez bizony nem volt egészen tanácsos, mert bizony az erdőben voltak gonosz vadállatok.

Répacsősz hát hirtelen egy erdőkerülő alakját vette fel és csendesen a lányka felé közeledve megszólította.

— Mi az, kis lánykám, mért sirsz olyan keservesen ?

A siró gyermek félénken állt fel és előbb illedelmesen köszönt a már öregedő külsejű erdőkerülőnek.

— Mi bajod gyermekem, — mondta Répacsősz jószágosan, — mondd el, hát hogyha segíthetek rajtad.

A siró kis lány nehezen állt a beszédre. Ránczigálta a ruhája csücskét és még mindig nagyon szepegett a sirástól így, hogy akarva sem tudott eléggé beszélni, mert a mint kinyitotta a száját, újra elfogta a sirás.

Répacsősz nem vesztette el a türelmét, látta, hogy a gyerek nagyon bánatos, biztosan valami nagy bubánat nyomja a szivecskéjét, hát leült egy nagy kőre, magához huzta a kis lányt és apródonként kezdte el kérdezni.

— Hogy hívnak kis lányom ?

— Juliskának hívnak, — mondta a kis lány.

— Hát a papádat, hogy hívják, — kérdezte tovább Répacsősz.

— Azt Iszák Jánosnak híjják, — mondta a kis lány.

— Mért hívják Iszáknak, hisz az nem az igazi neve.

Azért hívják Iszáknak, — felelte a gyerek, — mert mindig iszik.

— Hát az anyád, azt hogy hívják.

Mikor az anyját hallotta emliteni, újra elbődült a kis lány és most már látta Répacsősz, hogy itt a kis lány édesanyjával van valami baj.

— No ne sirj, — vigasztalta a kis lányt, — látom már, az anyáddal van baj otthon, de azért csak megmondhatod, hogy hogy hívják?

— Az anyámat is Julisnak hívják, — sirta a kis lány.

— Jól van. És mi baja az anyádnak? — kérdezte tovább Répacsősz.

— Nagyon beteg, olyan beteg, hogy meg fog halni. — Szólt a kis lány. — Az orvos mondta, hogy meghal az anyám, — zokogott a kis lány — és akkor én mit csináljak. Senki sem segít az én anyácskámnak.

— Hát az apád? — kérdezte Répacsősz.

— Az soha nincsen otthon, mindig korcsmában van és még pénzt sem ad anyácskának orvosságra. Répacsősz megcsóválta a fejét.

Végre azután megkérdezte.

— És mért jöttél tulajdonképpen erre a nagy hegyre. Messze lakol innen?

— Bizony messze lakom, — mondta Julis, — de anyácskám mondta, hogy jöjjenek el ide az erdő szélére és könyörögjenek itt az Istenkéhez, hogy küldje el segítségünkre a Répacsőszet...

Répacsősz, mikor meghallotta a gunynevét, haragosan kiáltott fel.

— Hogy mered őt Répacsősznek hívni?

A kis lány erre nagyon megijedt és nem mert tovább beszélni, de a szellem is belátta, hogy most az egyszer igazán oktanul dühödött fel, hát szeliden mondta:

— Folytasd csak kis lánykám!

— Anyácska ideküldött, hogy tán majd ő megsegít minket és azt is mondta anyácska, hogy szépen kérjem őt, mert ő nagyon jó és kegyes azokhoz, a kik jók és becsületesek. Csakhogy nem ismerem őt...

— Ki az az ő, — vágott közbe Répacsősz?

A kis lány alig mert felelni, de aztán dadogva mégis kimondta:

— Hát a Ré-pa-csősz...

Répacsősz most már jól mulatott a kis lány félelmén, de látta, hogy itt tréfára nincsen idő, így szólt:

— Menj csak haza, kis lányom és mondd meg az édesanyádnak, hogy igaza volt, Répacsősz megsegíti mindazokat, a kik jók és hisznek benne, de azért nem kell Répacsősz keresni menni az erdőbe, el fog jönni magától.

A kis lány erre hazament és képzeljétek a nagy csodát.

Édesanyja, a ki eddig nehéz beteg volt és tagjait alig tudta mozditani, ülve fogadta kis lányát. Hát még mikor felbontották a kis lányka batyucskáját, melybe elemózsiát rakott volt reggel, mikor az erdőbe indult. Csupa gyémánt, meg arany gurult ki belőle, csupa drága kincs meg sok-sok pénz, hogy el sem tudták képzelni, hogyan fért bele a kis batyuba.

Most már volt orvosságra, volt mindenre pénz. Persze az iszákos férj elől elrejtette a beteg asszony a vagyont és az csak járt a kocsmákba tovább is.

Igy mult az idő és néhány nap mulva annyira jól érezte magát az asszony, hogy felkelhetett. Persze tudták, hogy az erdőkerülő maga Répacsősz volt és hálásan köszönték neki a segítséget.

— Csak az én részeges uramat gyógyítaná meg végre, — fohászkodott az asszony. — Mert mit ér ez a nagy kincs, ha nem használhatom, ha nem mutathatom, hiszen első héten a nyakára háгна.

Hát, a mint így fohászkodott, egyszerre csak jött haza az Iszák János holtrészen.

Persze a felesége méltatlankodva fogadta és szidta a gonoszságát. Ezen a részeg ember annyira felbosszankodott, hogy meg akarta ütni az asszonyt. Már fel is emelte a kezét, mikor egyszerre csak nagyot kiáltott és hosszában eldült. Ugy maradt, mintha a szél ütötte volna.

Ágyba fektették és heteken keresztül kellett ápolni, mert az egész jobb oldala merev maradt. Az asszony nagyon sajnálta, de tudta, hogy csak muló baj ez, hogy Répacsősz kezdi gyógyítani a férjét.

És lám, csodák csodájára, a János maga kezdte beszélni, hogy ő nagyon jól tudja az ital volt eddig az ő betegsége és hogy szánja-bánja már korhely életét, de ha felépül, tisztességes ember lesz belőle. Ekkor azután az asszony is elmondta Répacsősz szereplését és elmondta,

micsoda nagy vagyonnal áldotta meg őket a szellem.

Módfelett megörült ennek a János és valóban mikor felépült rá sem lehetett ismerni.

Nem volt többé izgága, nem járt korcsmába, hanem dolgozott, serénykedett. Házát kitatarozta, földjét rendbehozta és szaporította a vagyonát szépen.

Répacsősz meglegedetten látta, hogy nem volt hiábavaló fáradozása és most már örömmel figyelte, hogyan él békében, boldogságban a kis család.

A kis Juliska is megnőtt, nagy lány lett és még ma is boldogan emlegetik a dédunokák a csodatévő Répacsősz emlékét.

A két pupos és a Répacsősz.

Azután, hogy a gögös Szarvast és szolgáját, meg a Nády kisasszonyt megréfálta Répacsősz, ugyanabban a pusztában tovább vándorolt.

Igy menetközben egyszer meglepte az este az uton és nagyon kellett sietnie, hogy idején faluba érjen, a hol meghálhat.

A mint így beérkezett egy faluba, mindjárt az elején egy nagy ház tűnt fel, melynek emeleti ablakai ki voltak világítva. Kíváncsi volt rá, hogy ki lakik itt, tehát szellemerejénél kinyujtotta magát,

hogy feje az első emeleti ablakig ért és így beláthatott kényelmesen.

Az asztalnál egészen összegörnyedve egy pupos ember ült és remegve, kapzsi módon számlálgatta az aranyait, melyek töméntelen mennyiségben heverték előtte.

Ez az ember, látszott is rajta és Répacsősz rögtön kitalálta, valami uzsorás volt. De Répacsősz nem akarta előre elítélni ez embert, elhatározta tehát, hogy kipróbálja az emberségét.

Ismét felvéve az emberi formát, becsengetett a kapun. Egyszerre csak kinyílt az ablak és a pupos uzsorás kinyújtotta a fejét az ablakon.

— Mit akarsz ilyen későn? — kérdezte.

— Jó ember — felelte a zarándok — kinnrekedtem, adj szállást éjszakára.

— Szállást? Hm. Jó én adok, de megmondom előre, ingyen nem tehetem. Magam is szegény ember vagyok, de néked két forintért megteszem. Ha nincs ennyi pénzed, akkor eredj isten hírével.

— Nem a pénz a fontos, csak szállásom legyen — mondta Répacsősz, de már tudta hányadán van. — Ime, itt adok neked három forintot csak engedj be.

— De nálam előre szoktak fizetni. Tedd belé a három forintot a zacskóba — mondta a pupos és egy zacskót eresztett le az ablakból.

Répacsősz tényleg beletett három forintot, hanem az uzsorás, miután már fölhuzta a pénzt, röhögve így szólt:

— Most pedig eridj az utadra, vén korhely, vagy azt hiszed tán, hogy beengedlek tisztos házamba. Hát mit gondolsz, mi van itt, hajléktalanok menhelye?

És ezzel becsapta az ablakot.

— No jó, — gondolta Répacsősz — ezért is megfizetsz még. — Ezzel tovább ment.

A szomszéd ház is ki volt még világítva. Bekoczogott hát ide és kisvártatra megint egy pupos ember jött eléje.

Répacsősz megmondta, hogy ő egy szegény zarándok és szállást kér.

A kicsi ember a legnagyobb nyájassággal tessékelte beljebb, megkínálta vacsorával, sőt a felesége kisietett az istállóba, megfejte a kecskét és tejjel kínálta meg az ősz vendéget.

Répacsősznek jól esett ez a barátságos fogadtatás és elhatározta, hogy megsegíti ezeket a jószívű embereket.

Azután beszédbe elegyedtek, kiki a maga sorsát beszélte el, végre Répacsősz megkérdezte a pupos kis embert, a ki egyébként jámbor susztermajszter volt, hogy mitől pupos a háta?

Hát a suszter elmondta, hogy ez attól van, mert nagyon sokat dolgozik és hogy egész nap meggörnyedve ült már évek óta, pupos lett a háta.

Mikor azután lefekvésre került a sor, a háziasszony megkínálta Répacsősz a maguk ágyával, ő pedig — a majszter meg a majsz-

terné — kimentek az istállóba, a szénapadlásra aludni.

Répacsősz ugyan nem akarta ezt elfogadni és nem akarta őket nyugalmukban háborgatni, de úgy kérték, hogy csak fogadja el ezt a kis szíveséget, hogy végre is engedett a kérésüknek.

Másnap reggel azután szépen megköszönte a szíveségüket, a jószívű emberek egész az utra kikísérték és mikor elbucsuztak, az öreg megölelte a jó asszonyt és a suszternek megveregette a vállát.

— Isten áldjon benneteket, jó emberek. Azt hiszem meg is fog áldani. Majd minden baj elsimul.

Ezzel elment.

A suszter meg a felesége pedig visszatértek a házba.

— Ejnye, anyjuk — mondta a majszter — én olyan könnyűnek és olyan jól érzem magam, mint tán még soha!

A majsztramné összecsapta a kezét, mikor ránézett.

— Hát veled mi történt? Hova lett a pupod? — kérdezte.

— Az én lelkem — mondta a suszter, mialatt hátranyúlt a kezével. — Már értem, már értem, ez a zarándok valami csodatévő. Nem azt mondta, mialatt a vállamat megveregette, hogy minden baj elsimul. Tyű, az áldóját, de jó kedvem van, az Isten áldja meg azt a jó embert.

Ezzel az egyenesre vált suszter örömében egy nagy bukfenczet vetett az ágyon keresztül, de mikor aztán az ágyba belehempergett, nagyon megütötte magát a szalmazsákon. Megtapogatja a zsákot, hogy hát mi olyan kemény benne, hát valami kemény tárgyat lel. Az egész szalmazsák kemény és sehol nincs szalma benne.

Hivta hamar a feleségét, felvágták a zsákot, hát telidesteli volt arannyal. Nosza, most kerekedett csak jó kedvük. Táncolni, ugrálni, énekelni kezdettek, úgy, hogy a szomszédban az uzsorás is meghallotta őket és átjött nézni, hogy mi történt.

Hát elmondták neki. Nosza erre ette a méreg az uzsorást és kapta magát és futott a zarándok után.

Nemsokára el is érte.

— Jaj, kedves uram — mondotta — már egész éjszaka kerestelek. Miért mentél el házam elől, mielőtt kinyitottam néked az ajtót. Hisz azt mondtad, hogy nálam akarsz háltni.

Ugy beszélt, mintha ő lett volna a legjobb szivü ember a világon és mintha Répacsősz ültette volna fel őt.

— Nézd, tiszteletreméltó atyám, azt a három forintot is csak úgy tréfából kértem előleg gyanánt, jöjj, jöjj vissza velem és tiszteld meg házamat jelenléteddel.

— Most nincs időm rá — mondotta Répacsősz — de visszatértemben majd betérek hozzád, ha ugyan akkor szivesen látsz majd még.

— Hogyne, hogyne, hogyne látnálak szivesen! Hanem egy szivességre most is kérnélek. Hallottam, hogy nagy erőd van a csodákban. Nézd, ez a pup

nekem terhes és elcsufit. Egész formátlan és egyoldalú vagyok tőle. Kiegyenlíthetnéd.

— Mitől kaptad?

— Ó, uram, a sok dologtól. Egész az éjszakákba beledolgozom véres verejtékkel, hogy néha az ujjaim is felkopnak — hazudozott a pupos.

— Hát az kellemetlen. És bár nem én szoktam meg előled, de te csaptad be orrom előtt az ablakot és kergettél el, megteszem kérésedet és kiegyenlitem a hibádat, nem leszel egyoldalú!

Ezzel jól mellbeütötte az uzsorást, hogy annak rögtön még egy pupja támadt, elül a mellén.

Most már nem volt egyoldalú, mert elül és hátul is pupos volt, két hatalmas pupja lett.

A zarándok azonban eltűnt. De most már tudta, hogy kit kergetett el az ablaka alól.

Sirva, jajgatva rohant haza és majd elájult, mikor a tükörbe nézett, elől-hátul akkora pup éktelenkedett, mint egy megérett tök. És most, hogy legalább a pénzében akart megvigasztalódni, a mint a pénzeszsákba nyult, az aranyak üvegcserepekké változtak, úgy, hogy összevágták a kezét. Most tényleg vért izzadott és felkoptak az ujjai.

De a jámbor ~~susztart meg a felesége nagy~~ vagyonukkal még ma is boldogan élnek, ha meg nem haltak.

A répacsősz a bírák előtt.

Nagyon-nagyon sok idő elmúlt azóta, hogy a hegyiszellem az emberekhez betért volna. E hosszú-hosszu idő alatt ott élt törpéi birodalmában és velük töltötte minden idejét.

Nem is volt valami nagy kedve kimenni közéjük. Ráunt már arra, hogy uton-utfélen gonosz-ságokkal találkozzék!

Az emberek, hogy már régen nem hallottak róla, lassan kezdték elfelejteni, vagy nem is hitték el, hogy valóban létezett.

Sokan azt mondták, hogy gyerekmese mindaz, a mit róla regélnek, és hogy a csodás történetek, melyeket hallottak róla, sohasem történtek meg. Már csak arra volt jó a neve, hogy gyerekekre ráijesszenek, ha rakonczátlankodtak, hogy elviszi őket a Répacsősz!

Egyszer azután a kis manóival épp egy hegy-~~hasadást~~ ^{hasadást} vették be, a hőt az esőviz rácsurgott az ő felhalmozott aranykészletükre. Ezért kellett betönni a hegyhasadást, mert különben tönkrement volna az aranyuk.

Hát a mint így munkálkodnak, egyszerre csak jön egy kis törpe és mondja Répacsősznek.

— Én uram, eridj csak ki a hegyre, nézd, ott egy haszontalan ficzkó összefogdossa a legszebb énekes-madarainkat.

— No, befütyülök annak a haszontalannak,
— kiáltotta Répacsősz és sietett ki a hegyre, hol
tényleg kifeszített madárhálókkal ült egy ember.

Egyszerre nagy szelet bocsájtott rája Répacsősz,
ugy hogy néhány madarától megfosztotta ez a
madárfogót, mert elszakadtak a hálók.

— Az ördög vigye ezt a szelet — kiáltotta
a madárfogó — fujhatna másfelé is, az ostoba!

Répacsősz ezt természetesen sértésnek vette
és még erősebb szelet futt oda, hogy a hálók mind
szétszakadtak és a madarak mind elrepültek!

— Aj, a gazember — ordította most már a
madárfogó — ez valószínűleg az a pokolfajzatja,
az a Répacsősz, az fuj ilyen kegyetlenül, hogy az
Isten akárhová tegye.

Épp ekkor jöttek a gyerekei, egy kis lányka
meg egy kisfiu, hogy ebédet hozzanak az apjuknak,
és a már fogott prédát hazavigyék.

Mikor látták, hogy az apjuk valósággal dühöng,
elkezdtek vigasztalni, de az még rájuk támadt.

— Csak nem akarjátok azt a bitang Répa-
csősz mentegetni, mert ő tette ezt? És még mit
beszéltek ti itt? Hiszen minden bajomnak ti vagytok
az okai. Miattatok törődöm és dolgozom annyit.
Azt sem bánám, ha valami szellem megkapna
benneteket, akár maga Répacsősz és elvinne oda
le a tó fenekére magával.

Ebben a pillanatban feltűnt Répacsősz igaz
alakjában, mint a pelyheket úgy kapta fel a két
kis gyermeket a karjára, azután szépen elindult a
közeli tó felé. Mire az apjuk magához tért az
ijedtségéből, már messze járt a tó közepén Répa-

csősz és ott a madárfogó előtt lesülyedt a két gyermekkel a habokba.

Nosza, jajgatott és sirt a madárfogó. Hazarohant a falujába, hívta segítségül az embereket, de minden hiábavaló volt.

Hanem egyszerre az emberek furcsákat kezdtek sugdosni, majd mind hangosabban mondogatták, végre a rendőrség fülébe jutott a hír és a madárfogót letartóztatták.

Volt pedig e mende-monda az, hogy bizony nem Répacsősz vitte el a gyerekeket, a hogy azt a madárfogó előadta, mert Répacsősz nem is létezik, csak a mesékben, hanem maga a madárfogó ölte őket a vízbe, mert nem tudott megélni és teher volt neki a két apróság.

Váltig sirt és esküdözött a madárfogó, hogy ártatlan, hogy mennyire szerette a gyerekeit, lecsukták bizony és törvény elé állították.

És akadtak olyan emberek is, a kik azt vallották, hogy ők látták, mikor a madárfogó megszidta gyerekeit a hegyen és verte őket, sőt akadt olyan is, a ki azt vallotta, hogy látta, mikor a madárfogó beleölte a kicsinyeket a vízbe.

Szegény emberünknek bizony rosszul állt a dolga és mindenki meg volt győződve róla, hogy fel fogják akasztani.

Egyszerre csak nagy fényesség támadt a teremben és egy nagy, magas ősz ember lépett be a bírák elé, két kezénél fogva vezetve a két kis gyereket.

— Ime, tisztelt bírák, itt van a madárfogó két gyermeke és én, Répacsősz, bizonyítom, hogy

a madárfogó ártatlan s a ki másként vallott, az hamisan vallott.

Ezzel Répacsősz eltűnt a bírák elől, a kik miután magukhoz tértek ámulatukból, felmentették a boldog madárfogót és megbüntették a hamis tanukat.

A két kis gyermek azután elmondotta, hogy a szellem őket a tó alatt egy nagy üvegpalotába vitte, hol habléányokkal mulatozhattak és miután a gyerekek beszédéből megtudta, hogy a madárfogó alapjában jó és békés természetű, csak kissé hirtelen természetű, megajándékozta nagy vagyonnal a gyermekeket, hogy azok ezzel szüleik nyomorúságán segítsenek.

Erről az eseményről még nagyon soká beszéltek az emberek, mert eddig csak néha jelent meg és akkor is csak egy-egy embernek Répacsősz, de most odaállt a bíróság elé, hogy tanuságot tegyen egy ártatlan emberért.

Vége.

